

Jövő kedden: TANÁCSOK FÓRUMA – MELLÉKLET

Cigányság és életmódváltás

A Tanácsok Fóruma következő melléklete a korábban közölt időponttól eltérően — nyomdai okok miatt — jövő kedden, március 3-án jelenik meg. Témaköre azonban — amint már beszámoltunk róla — a cigánykérdés marad.

Társadalmi életünk egyik legproblematisabb területe ez, ahol az előrehaladás mértéke mindmáig közel sincs arányban a ráfordított erőfeszítésekkel. Igaz, míg e tekintetben a helyzet évszázadokon át egyre csak rosszabbodott, addig a gondok érdemi megoldására lényegében alig húsz év állt rendelkezésünkre. Nincsen olyan rétege társadal-

munknak, amelyet érintetlenül hagytak volna a felszabadulást követő, korszakos jelentőségű társadalmi, gazdasági változások, amelyek természetesen együttjártak az életmód folyamatos átalakulásával. Ez az út senkinek sem volt könnyű, a legtöbb nehézséget mégis azoknak jelentette, akik a legmélyebbről jöttek, vagyis a cigánylakosságának.

Mellékletünk felvillantja a cigányok hányatott múltját, hogy érthetőbbé váljék jelenük, és sorra veszi azokat a lehetőségeket is, amelyek megkönnyíthetik életmódváltásuk, fel-emelkedésük folyamatát.

Munkaviszony, városi-járásai igazgatás

A KÖZSZOLGÁLATI s ezen belül az államigazgatási dolgozók privilegizált helyzetét a felszabadulást követően valamennyi szocialista országban, így hazánkban is megszünt, s azóta munkaviszonyuk tekintetében hasonló elbánás alá esnek, mint az élet más területein dolgozók. Amikor a munkajog önálló jogággá vált, a munkajog tudomá-

valamint a munkaügyi viták eldöntésével kapcsolatosan vizsgálja.

A VÁROSI-JÁRÁSI szakigazgatási feladatok ellátásának összehangolására már a tanácsörvény végrehajtási rendelete megteremtette a lehetőséget. Ennek értelmében a járási hivatal elnöke és a járás székhelyén működő városi tanács végrehajtó bizottsága megállapodhat abban, hogy a járási hivatal helyett a városi tanács vb szakigazgatási szerve lészen el bizonyos szakfeladatokat, a járás területére kiterjedő illetékességgel. Erre a hetvenes évek elejétől Somogyban is folyamatosan sor került, egymásután jöttek létre az együttműködési megállapodások, igaz, eddig még csupán az egészségügyi és a sportfeladatok területén. Dr. Kassai János „A városi-járásai szakigazgatási munka összehangolásának tapasztalatai Somogy megyében” című írásában rámutat az eredményekre, s az akadályozó tényezőkre egyaránt.

AZ ALKOHOLIZMUS elleni küzdelemnek az állami eszközök és intézmények egyaránt részei. Az egyik leghatásosabb eszköz a jog, amely lehetővé teszi, hogy az önmagukat kezelni nem hajlandó alkoholistákat hatóságai útján kötelezzék a gyógykezelésre. Dr. Simony Emőke és dr. Sebők Tünde „Az alkoholisták kötelező gondozásba vétele Baranya megyében” című cikke a megyei végrehajtó bizottság 1979 januárjában megtartott, e témakörrel foglalkozó ülésének tanulságait összegezi. Ezen az ülésen döntöttek arról is, hogy az alkoholisták gyógykezelésére irányuló hatósági eljárások meggyorsítása és egységesítése érdekében részletes módszertani útmutatást kell készíteni az érdekelt szervek számára. N. G.

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS

XXXI. EVF.,
2. szám

nya egységesen arra az álláspontra helyezkedett, hogy az államigazgatási alkalmazottak munkaviszonya is a munkajog körébe tartozik, annak a tárgyát képezi. Az egységes jelleg hangsúlyozása mellett azonban csakhamar az is nyilvánvalóvá vált, hogy a közigazgatási dolgozók munkavégzésének sajátosságai egyes részletkérdésekben eltérő szabályozást tesznek szükségessé, s ezt a felfogást tükrözi a jogszabályalkotási gyakorlat is. Dr. Nagy László „Az államigazgatási dolgozók munkaviszonyának alapvető kérdései” című tanulmányában főleg ezekkel az eltérésekkel foglalkozik, mégpedig oly módon, hogy a közalkalmazottakra vonatkozó magyar munkajogi szabályozás leglényegesebb vonásait egybeveti a szocialista országok ilyen jellegű gyakorlatával. A szerző figyelme mindenekelőtt az államigazgatási tevékenység sajátosságaiból eredő jellegzetességekre irányul, ezért az eltérő szabályozás szükségességét is a munkaviszony létesítésének előfeltételeivel, módjával, a munkaviszony megszűnésével, a dolgozó kötelességeivel és jogaival,

Csak szemérmesség?

Mekkora ereje van a tanácsnak egy adott település mindennapi életének formálásában, jelenének, s jövőjének alakításában? A jogszabályok pontosan megszabják az államigazgatási szerv hatáskörét, lehetőségeit, felsorolják a jogokat és a kötelezettségeket. A való élet azonban úgy tűnik, bonyolultabb annál, semhogy a határvonalak minden esetben élesen kirajzolódjanak.

Nemrégiben egy közepes nagyságú, s a számok tanúsága szerint egyenletesen fejlődő község vb-titkárával beszélgettem. Amikor a település ellátása került szóba, valamelyest elbizonytalanodott a hangja. Nincs itt nagyobb baj, nem állnak ok rosszabbul, mint a hasonló adottságú települések, csak éppen... Csak éppen állhatnának sokkal jobban is — vélekedett. S hogy miért kellett itt feltételes módot használni, ki hibáztatható a látszólag apró, de a község életében mégis meghatározó jelentőségű mozgástartó visszasszágok miatt? Nehezen értenek szót az áfész vezetőivel, s ennek főként személyes jellegű okai vannak. A testületi üléseken ugyan rendszeresen napirendre tűzik ezt a té-

mát, a tanács azonban — a vb-titkár szerint — tehetetlen, érdemi intézkedés hosszú évek óta nem született.

Anélkül, hogy a konfliktus részletes elemzésébe bocsátkoznánk, próbáljunk most csupán egyetlen kérdésre választ találni. Vajon valóban nincs lehetősége a tanácsnak arra, hogy az ügyet kimozdítsa a holtpontról? A kérdésben már a nemleges válasz is benne van.

A helyi államigazgatási szervek nem kiszakított, magukra hagyott egységei a közigazgatási rendszernek, hanem szervek részei annak. S ebből következően az is: ha adott esetben gyengének érzik a rendelkezésükre álló eszközöket — vagy még a beszámoltatás sem vezet eredményre —, lehetőségek van arra, hogy a felelős tanács szervek segítségét kérjék. S tegyük hozzá, ez nemcsak lehetőség, hanem kötelesség is. „A néma gyerekek...” kezdettül közmondás erre az esetre vonatkoztatva nem az ember éheltelenség, netán szemérmesség, hanem a kötelesemmulasztás kifejezése is lehet. Mert hogy a tét nem kisebb, mint a lakosság ellátásának biztosítása. E.

Kapcsolatról, együttműködésről — a népfront kongresszusa előtt

Jelszavak helyett szervezőerő

Az utóbbi évtizedben nagy változásokat élt meg Hatvan városa. Az itteniek manapság szívesen hangoztatják, hogy rá sem lehet ismerni a korábbi szunnyadó, szürke kisvárosra. Éppen ezért érdekes, hogy a kibontakozásban milyen szerepe volt — van a helyi társadalmi erőknek. Még közelebről — a társadalmi munkának.

A beszélgetést Angeli József tanácselnökkel kezdtem.

— Mindenekelőtt tisztáznunk kell bizonyos összefüggéseket — mondja. — Néhány új üzem letelepítésével megváltozott az iparszerkezet, s ez természetesen döntő fontosságú volt. Továbbá az is igaz, hogy az utóbbi két ötéves tervben az előzőkhöz képest növekedtek a városépítésre fordítható fejlesztési összegek. Tény és való azonban, hogy megközelítően sem tartanánk ott, ahol ma tartunk, ha megelégszünk a körülmények ilyen kedvezőbb alakulásával. Tudniillik a város iparának kiteljesedése nemcsak a gazdasági háttérünket erősítette, hanem új társadalmi erők is jelentkeztek vele.

Előbb a feltételeket

— Így tehát a társadalmi munka számottevő kiegészítője a központilag támogatott fejlesztéseknek.

— Nem egyszerűen csak kiegészítője. Az sem túlzás, hogy jó ideje már gazdálkodásunk alapjainak is nélkülözhetetlen része. Összességében is. Az elmúlt ötéves tervben például összesen 60 millió forint volt ez az érték. Ha most azt nézzük, hogy a város ugyanebben az időben évente körülbelül 100 milliós költségvetéssel, s átlagosan mintegy 40 milliós fejlesztéssel, tehát összesen 140 millióval gazdálkodhatott, kiderül, hogy a társadalmi munka összértékéből minden évben mintegy 10 százaléknnyit irhattunk ehhez a gazdálkodási alaphoz. Hadd tegyem hozzá: olyan 10 százalékot, amit másannan se pótolni, se előteremteni nem tudtunk volna.

— Mi kell ahhoz, hogy ez a csakugyan tekintélyes társadalmi munka következetesen megvalósuljon?

— Talán meglepő, amit most mondom — hangzik a válasz —, de mindenekelőtt pénz kell hozzá. Bizonyos befektetés. A következő legfontosabb a szervezés. Ennek feltétele pedig a lehető legközelebbi közéleti együttműködés.

— Lássuk a gyakorlati módszereket!

— Ma már tudjuk, hogy jelszavakkal nem megyünk semmire. De azzal sem, ha összecsiszítjuk az embereket, mondjuk egy parkosításhoz, s rájuk bizzuk, hogy csinálják, ahogy akarják, ahogy tudják. Hogyan lehet ez a munka eredményes? Lassan hagyomány nálunk, hogy évente kétszer valóságos nagytakarítást végzünk. Tavasszal és ősszel. Ilyenkor az egész város aprajánagyja dolgozik. Persze, mi mindent előkészítünk. Ahol parkot akarunk esetleg, tavasz lévén, oda szakembert küldünk, kidolgozott szakszertű tervekkel. De már ott a kő a szegélyekhez, ha kell. S cement, fűmag, virágtő, cserje, és így tovább. A szemét elhordásához természetesen gépkocsikat biztosítunk. Ezeket a vállalatoktól kérjük, de ha szükséges, bérfuvar is igénybe vesszünk. Csak mindezek után jön az emberek mozgósítása. Nekünk mindössze 63 tanácstagunk van, csak velük lehetetlen volna. És itt a népfront óriási szerepe. A tömegkapcsolat szempontjából.

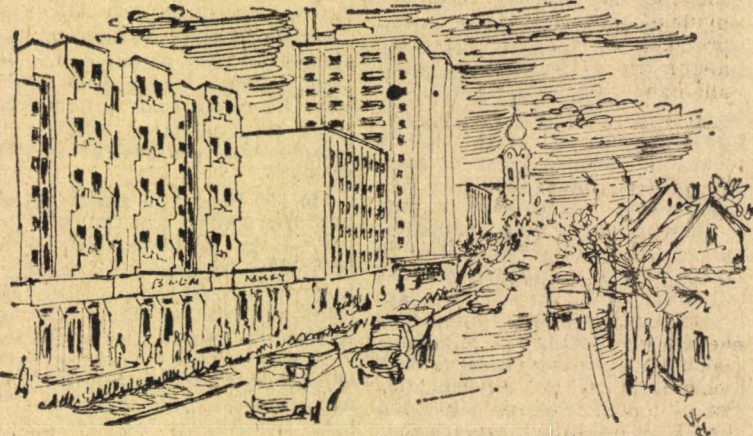
Közbeszólok, hogy szerintem azért bizonyára nehéz volna csak takarítás, parkosítással évi 10—12 milliós társadalmi munkát felmutatni.

— Nem is erről van szó, ezzel csak a szervezést akartam szemléltetni. A lényeg az, hogy nekünk meg kell teremteni a munka minden anyagi és szakmai feltételét, s utána lehet mozgósítani az embereket. Jobban mondva: ezután kell is mozgósítani. Mert különben hiába áldoztunk időt, fáradságot, pénzt — anyagra, gépekre, tervekre —, ha nincsenek munkások.

A tanácselnök véleménye szerint a mai társadalmi munka már abban is eltér a korábbiaktól, hogy kiterjedt, s mind jobban kiterjed a szakmunkákra is. Tehát éppen hogy nemcsak aszálapátolás. Annak már nem is látják értelmét, hogy olyan mun-

s akarjuk, persze —, így a lakossági társadalmi munkák arányát kell növelni. Ez pedig csak a népfronttal együtt lehetséges.

— Csakugyan lehetséges? — Nem kell azért ezt a lakossági munkát lebecsülni — mosolyog Tamás Miklósné. — Az ugyan igaz, hogy a mai elszámolási rendszerünk szerint ez óránként csak 13 forintjával számolható el, de a szakmunka is csak 21 forinttal, s a gépi munka is mindössze 60 forintjával. Ezek ma már nem reális számítások. Vegyük azt a legegyszerűbb esetet, ha nem volnának társadalmi munkások, akik a külsőségi utcák árkait kitisztítsák, hanem a tanácsnak kellene erről is gon-

Hatvan, Horváth Mihály utca

kákkal fárasszanak seregnyi embert, esetleg egész nap, amit géppel talán egy óra alatt el lehet végezni. Hanem, próbálják a társadalmi munkát úgy szervezni, hogy lehetőleg ki-ki a szakértelmét hasznosíthassa. Egész sor példát kapok erre. Az új rendelőintézet felépüléséig ideiglenes pavilont építenek. A tervezéstől a befejezésig, szinte az egész társadalmi munka. Az öt esztendőre épülő, bővülő ifjúsági tábor ugyancsak. Es hallok játszótérrekről, sportpályákról, egyebekről, amelyeken lakatosok, hegesztők, betonozók, és sok más szakember dolgozik.

A legerősebb bázis

— A népfront nélkülözhetetlen együttműködését említette. Maradjunk egy kicsit ennél a témánál?

— Valójában eddig is maradtunk — neveti el magát a tanácselnök. — Megintcsak egy gyakorlati példa. Az M3-as út és a járdá között van a városban egy jókora terület, amit rendezni szeretnénk. Gyepet is bevetünk, de ide akkor is sok erős munkáskéz kell. Mármint, a helyi katonai parancsnok népfrentbizottsági ember. Következésképp általa megnyertük a munkához a honvédséget. Vagyis: a népfrent a legkiterjedtebb társadalmi szervezet, amelynek bizottsági tagjai, aktivistái mindenütt ott vannak, s lehet rájuk számítani. Nem mondom azt, hogy a népfrent a társadalmi munkák szervezésének egyetlen bázisa, de a legerősebb.

Ezek után megyek Tamás Miklósnéhoz a városi tanács tervcsoportvezetőjéhez. Neki a feladata — s beosztottjának — a társadalmi munkák szervezésének összehangolása, az eredmények összegezése, nyilvántartása. A népfrent szerepéről kérdezem.

— A népfrentnek eddig is nagy feladat jutott, s ez a jövőben növekedni fog — mondja. — Nálunk a társadalmi munka értékkelésének rendjét a megyei tanács elnökének rendelete szabályozza. Ennek értelmében eddig sem sorolhattunk ide semmi olyan munkát, ami a vállalatok beralapját terhelte, vagy költségvetésükben, beruházásaikban is jelentkezett. Tény viszont, hogy így is több segítséget kaptunk az üzemektől, gváráktól, mint amit a jövőben várhatunk. A szigorúbb vállalati szabályzókkal számolnunk kell. Tehát, ha tartani akarjuk az eddigi szintet —

doskodni... Mennyire rúgna a napszám?

— Eszerint a társadalmi munka értéke még több is, mint évi 10—12 millió. Ezt akarja mondani?

— Pontosan. És véleményem szerint ezt az eredményt lehet tartani. Persze, ehhez nekünk is, a népfrentnek is újabb módszereket, újabb utakon kell még gondolkodni.

A városi népfrentelnök dr. Hóka József, a Hatvani Városi Bizottság elnöke. Vannak-e még tartalékai a helyi népfrentnek a társadalmi munka támogatására?

— Vannak, bizonyára — mondja meggyőződéssel. — A szervezet alapjellerei az utcabizottságok, amelyekben összesen 315 ember dolgozik. Jelentős erő. Úgy is, mint a társadalmi munkák szervezője, s úgy is, mint a munkákban példaadók csapata. Azt hiszem azonban, hogy az eddigieknél nagyobb önállóságra kell ezeket a bizottságokat szoktatni. Utamat végül Pálos Frigyes hatvani prépostnál fejezem be. Hozzá azért megyek, mert halottam, hogy egyházi munkája mellett, mint népfrentbizottsági tag működik közre a város közéletében. A társadalmi munkákról ezt mondja:

— Ez az önkéntes közösségi munka közel áll a mai egyházi élethez a gyakorlatban is. Hozzá pedig kiváltképp. Papi tevékenységem mellett régóta foglalkoztat a műemlékvédelem. Igaz, régi, egyházi értékek mentését végzem, de ezek egyszerűen nemzeti értékek. Valamikor magam is overrallt öltöttem, s kezem munkájával segítettem egy-egy szép, öreg templom felújítását. Jól tudom, milyen sokra képes az emberi összefogás.

Lakóhelyszeretet, hazafiság

— Ezt a népfrentben végzett munkája indítékául is vehetem?

— Részben igen. Meggyőződésem ugyanis, hogy a társadalmi munkában nemcsak az a fontos, hogy milyen anyagi értéket jelent. Van szellemi társadalmi munka is, mint a Hatvani Galéria példája bizonyítja. Lelkes közemberek teremtették, szinte a semmiből. A jövőben talán ebben a művelődési, nevelési célzatú közösségi tevékenységben is kellene haladnunk. Olyan munkákban, amelyek közvetlenül a szülőföld, a lakóhely szeretetét táplálják; közvetve pedig a hazafiságot.

D. KISS JÁNOS

Egy hét a világgazdaságban

Meglődött az olajfront

Január első hetének csendes szenzációja, hogy az OPEC legutóbbi döntése nyomán meglődött az olajpiac. Bár ismeretes volt a drágulás mértéke — 10 százalék —, azt azonban kevés elemző tartotta valószínűnek, hogy a decemberi határozat ilyen villámsebességgel „megihletti” az olajexportőröket. Líbia hordónként négy dollárral emelt, az új ár tehát 41 dollár/barrel lesz. Indonézia esetében a drágulás „csak” 2,25 dollár, így január 1-től vevői a nyersanyagért 36 dollárt fizetnek. A venezuelai exportőrök számláin 1981 elejétől átlagosan 38 dollár hordónkénti ár fog szerepelni. E számok természetesen csupán az úgynevezett „hivatalos” olajárak jelöltek és nem foglalják magukban az importőr által más jogcímenek ugyancsak fizetendő összegeket, amelyek persze, ténylegesen tovább terhelik a vásárlók zsebét.

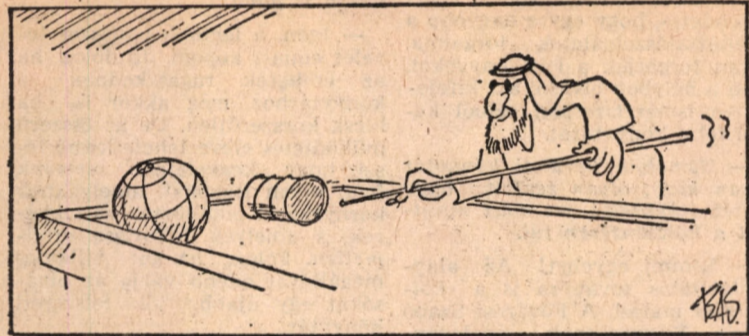
A különböző jogcímenek felszámított felárak és pótlékok figyelembevételével hasonlóan drágult a nigériai nyersanyag; amit viszont egy nem OPEC-tag, Nagy-Britannia élénk figyelemmel kísér. Az északi-tengeri olaj árát London ugyanis a nigériai árpoltika alapján szokta hagyományosan megállapítani.

Kétségtelen, hogy a mostani drágulási hullám laposabb az 1979. évinél, ám az OPEC-döntés egyértelműen utal arra, hogy az olajárak „befagyására” az importőrök rövid távon sem számíthatnak. Az olajár ugyanis monotonolár, amely a gazdasági tényezőktől független. A mai világban tehát aki kőolajat használ fel — benzinként vagy fűtőolajként —, nem tehet mást, mint tudomásul veszi ezt a tényt, illetve levonja a szükséges következtetéseket. A fejlett tőkés országok kormányai mind erőteljesebben

közzé erre vonatkozó prognózist a londoni Economic Models nevű intézet, amelynek véleménye szerint 1985-re egy hordó nyersolajért már 57,5 dollárt kell majd fizetni, 1990-re pedig az ár akár 110 dollárra is emelkedhet; vagyis egy tonna szaúdi könnyűolaj mintegy 800 dollárba kerülhet, a mostani 232 dollárral szemben.

Szögezzük le azonban: szó sincs arról, hogy a felhasználók a világpiacon árfolyamokkal szemben teljesen védtelenek lennének. A legkézenfekvőbb reakció a tőkés országok vállalatok részéről a nyersolaj, amit nem fogyasztanak el. Ennek érdekében a fejlett tőkés országok vállalatok részéről a folyó termelés energiaigényét igyekeznek racionalizálással mérsékelni, másrészt pedig — részben állami ösztönzéssel — a termelési struktúrát kívánják kevésbé energiaigényessé átalakítani. Az USA energiaügyi minisztériuma jelentést tett közzé az eredményekről. Eszerint a tíz legnagyobb energiafogyasztó ágazat igénye kőolajban összegezve 1972 és 1979 között napi 1 millió hordóval mérséklődött, vagyis a vizsgált szektorban az energiagazdálkodás 15 százalékkal javult. E javulás nélkül 1981-ben az Egyesült Államok importszámlája hozzávetőlegesen 84 milliárd dollárral lenne nagyobb. A gazdasági tevékenység visszaesése mellett ezeknek az intézkedéseknek a következménye, hogy 1980-ra az USA olajimportja 20 százalékkal elmaradt az 1979. évitől.

Az energiatakarékosság mellett további lehetőség az energiafogyasztás szerkezetének megváltoztatása, a kőolaj arányának csökkentése. A francia felhasználásnak 1973-ban még 66,5 százaléka volt nyersolaj, 1979-re viszont a termék aránya már csak 57 százalékot tett ki. Az energiatakarékosság és a racionális fogyasztás leghatásosabb eszköze a megfelelő árpoltika, amelyben a felhasználók folyamatosan érde-

törekednek arra, hogy a hazai kitermelésű energiahordozók termelői árai se maradjanak le a világpiacon árszínvonalról.

A KGST-országok közötti forgalomban nem a világpiacon folyó árakon kereskednek; az árképzési módszer értelmében a szerződéses árak csillapítva, ám folyamatosan követik a világpiacon árszinteket.

Az előrejelzések szerint a nyolcvanas évek folyamán nem számíthatunk a nyersolajárak akár csak átmeneti megtorpanására sem. A közelmúltban tette

kelik a világpiacon drágulást és annak következményeit. És nyilvánvalóan nem csupán a termelő vállalatokról van szó, hiszen egy fejlett gazdaságban az egyik legnagyobb fogyasztó éppen a lakosság. Az energiatakarékosság azonban „megtérülő” tevékenység. Az el nem fogyasztott energia nem terheli a külkereskedelmi mérleget — helyette mást lehet vásárolni. És több marad felhalmozásra és fogyasztásra is.

Gonda György — Szentgáli Péter

Tízéves a Nemzetközi Beruházási Bank

Ebben a hónapban ünnepli megalapításának tizedik évfordulóját a KGST-tagországok által létrehozott Nemzetközi Beruházási Bank.

Az NBB hajtja végre a tagországok pénzügyi tranzakcióit. A tizesztendő tevékenység során 73 vállalkozáshoz nyújtott pénzügyi segítséget, ezekből 45 vállalkozás azóta sikeresen befejeződött. Ezek az NBB-finanszírozással épült gazdasági egységek 1972 és 1979 között 5,6 milliárd rubel értékű árut exportáltak. A tagországokon kívül Jugoszlávia is részesült 3,3

milliárd transzferálható rubel értékű NBB-kölcsönben.

A bank legnagyobb beruházása, az 1979-re elkészült, 2750 kilométer hosszú Szövetség-gázvezeték volt, amely a KGST európai tagországainak juttatja el az értékes szovjet földgázt. Az NBB jelentős pénzügyi segítséggel járult hozzá például a csehszlovák Tatra autógyár bővítéséhez és a magyar vasútvonalak villamosításához.

Jelenleg a következő, 1981—1985-ös időszakra szóló hiteleket állapítják meg a bank illetékesei.

Budapesti séta

Fél évtized számvetése a főváros főépítésével — Tetszetős változások

Kacsaringós városnéző utazásra invitál Budapest főépítésze. Azt javallja, hogy lakása közeléből, a Moszkva tértől ne metróval menjünk a Fővárosi Tanács belvárosi épületébe, hanem a 16-os autóbusszal. Negyedóránál menetidő, igaz, de közben felkapaszkodunk a Várba, körbetekintünk a középkori utcákra környező házakon, majd onnan aláereszkedve, alénk tárul a hegyek övezte Krisztina. S tovább: át az alagúton, a Lánchídon, hogy pillantást vethessünk a megújuló — még ismeretlen arcúvárossal feltehetőleg még sok vitát szító — Roosevelt térre, majd a József nádor tértől gyalog, a Vörösmarty és a Martinelli téren át érünk a Városház utcába, a hajdani Károly-kaszárnyába.

Barátaim gyakran megmosolyognak, amiért, hacsak idom enged, így jövök be a munkahegyemre — mondja Gáspár Tibor. — E panorámajárat számomra még ma is képes új látványt nyújtani.

— Ennyire szereti Budapestet? — Megszerettem. Nem első látásra; tízéves koromban, egy arányos kisvárosból költöztem szüleimmel Pest legsűrűbb negyedébe. Ma már szeretem, mert ismerem és szépnek tartom. Olykor azt játszom, hogy külföldi szemmel nézem, s keresem, hogy mi gyönyörködtetne el. Ilyenkor igyekszem nem észrevenni a hibákat, a nemtörődomséget.

Kétféle látószög

— És ha a vendéglátó, a budapesti lakos látószögéből szemléli?

— Sajnos, akkor elhanyagoltak találom. S nehezen tudnék érveket felhozni a melegségére... Hadd említek egy példát, a Déli pályaudvar környékét. Evék óta kész — és mégis befejezetlen, a Vörösmarty felőli oldala ma is felvulnáló terület. Ami pedig a süllyesztett teret illeti: a kirakatüvegek törtek, hol ez, hol az van bedeszkázva, s hetekig-hónapokig nincs, aki rendet teremtsen ott. Nem tudom, hogy a korábbi hanyag munkának, vagy a karbantartás hiányának a következménye-e mindez, de tény: kezdetben büszkélkedtem vele, ma viszont igyekszem elkerülni, s nem viszek oda külföldit, kivált ha szakmabeli. De hasonló a helyzet a Belvárosban is: rem is oly régi portálok mennek tönkresz, az idő előtti, a javítás halasztódik, majd a helyreállítás után hogyan, hogyan sem, színvonalatlanabb lesz a kép...

Gáspár Tibor kettős „szemüveggel” nézi, nézheti Budapestet. Amellett, hogy a Fővárosi Tanács városrendezési és építészeti főosztályának vezetője, egyúttal a Magyar Építőművészek Szövetségének a főtájkára. Ezt a látásmódot kérem tőle akkor is, amikor arra várok választ: az elmúlt ötéves tervidőszakban új épületekkel gyarapodott csupán, vagy építészeti értékekkel is gazdagodott a főváros?

— Előnyösen változott a városkép, s ez nem mindig igényelt költséges beruházást. A történelmi centrumnak javára vált, hogy több utcából kitiltották a gépjárműveket, s olyan színes teraszok jelentek meg, amelyek szívesen időznek az arra sétálók. Akadtak, akik vásárlást tartották e látványt, de hamar feloldódott az idegenkedés. A Felszabadulás tér úgy vált husza-

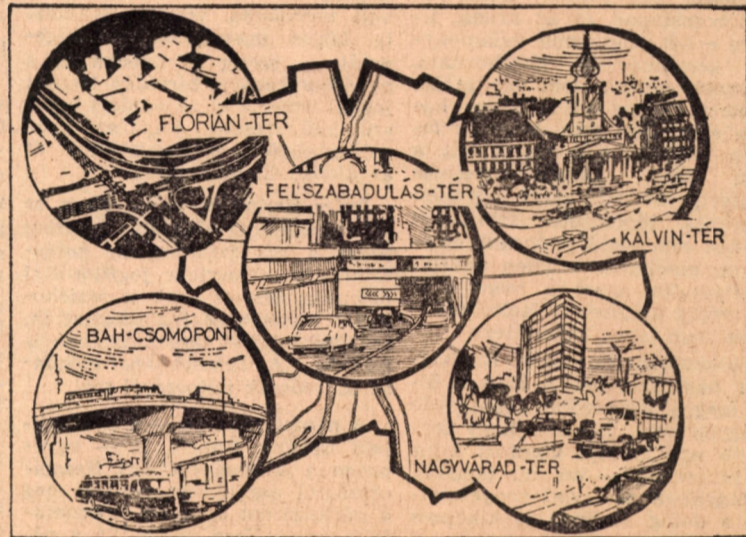
dik századivá, hogy közben viszszanyerte korábbi arcúvárossal is: a kút gyakorlatilag a szobortemetőből került megközelítőleg az eredeti helyére, jól sikerült a Kigyó-patika előtti árkádostítás... Azért időzöm ennyit a Belvárosnál, mert ha Budán és Pesten épülnek is alközpontok, a kétmillió város szíve továbbra is a Duna-part környéki negyed marad. Ezért is fontos, hogy már az idén, a Fórum-szálloda átadásával egyidejűleg elkészüljön a Dunakorzó, egyelőre az Eötvös tér és a Vigadó tér között.

Gazdagodott is

— S távolabb a Dunától? — Környezetünket meghatározó középületek emelkedtek. Így a Nagyváradi téren az orvostudományi egyetem toronyháza,

Igaz: a két útvonal városon belüli funkciója is más.

— Békásmegyert — elszalasztott lehetőség. Az okok eredőjét most ne kutassuk, de a tervezők mintha nem tanultak volna a korábbi hibákból. A Szentendrei úttól a Duna felé fekvő terület eléggé hideg, élettelen. A hegy felőli oldalra viszont maholnap érdemes lesz kimenni; ott később kezdődtek a munkálatok. Egy mástól világosan elkülönített zónákat alakítottak ki: zajmentes sétautak, s külön utcák a gépkocsiknak. A zónák rendszerében a magas és az alacsony házak szépen váltogatják egymást. Ott, akárcsak Pestlőrincen, az egykori Állami-telepen, mind a formákkal, mind a színekkel való játék már érvényesül. Végezetül Új-Lipótváros, a Kárpát utca környéke számomra azt bizonyítja, hogy panelből a városon belül

amely körül rendeződött az Üllői út, az új negyedekben a Flórián, a Skála és a Sugár Áruház, az Árpád-híd pesti hídfőjénél a XIII. kerületi pártbizottság székháza, nem messze onnan a Vízművek üzemviteli központja, a KISZ KB székháza, vagy az elagott Kőbánya—Kispest vasútállomásnál a metró impozáns végállomása, a város határában pedig a dél-pesti kórház...

— Közelgünk az új lakónegyedekhez, a viták keresztüztüében álló panelrégiókhoz, amelyek ma már a budapestiek tetemes hányadának nyújtának otthont. Vajon előbbre lépett-e az építész a külső kerületekben?

— A lakásépítés a hetvenes évtized második felében Békásmegyert, Újpestet, Kispesztet, Pesterzsébetet és Pestlőrincet összpontosult. Ma még nehéz képet alkotni, hiszen e negyedek építése folytatódik, egyik sem oly kerek egész, mint például Újpalota. Am az előrelépés, úgy érzem, érzékelhető.

— A legjobban Pesterzsébetet sikerült, ahol különféle technológiák és épülettípusok váltják egymást, a központ körüli rész pedig többé-kevésbé kész. Szerkezete viszonylag laza, nem vesztette el kertvárosjellegét. A helyi hagyományokat folytatja Újpest is: megmaradt a régi utca-rendszer zöme, s a földszintes házak közötti fasorok többségét is sikerült megővni. Érdekesen formálódik Kispest. Az Ady Endre út menti alacsony házak együttese igen kellemes, megnyugtató miliőt képez, határozott ellentétet a Vörös Hadsereg útja mentén álló, olykor színezésében túl harsány környékeknek.

is lehet nem lakótelepszerűen építkezni. Az átmenet szinte észrevétlen, élő a példa: nem a panel van a baj!

A külső gyűrű

— Elégedett-e öt év produktumával, s ha igen, ki az elégedettebb: a mennyiségi szemléletről adódó kompromisszumokat is vállalni kénytelen főépítés, vagy az építőművészek főtájkára?

— Alapjaiban elégedett vagyok, s a két funkcióim nem választható el egymástól. Elégedett vagyok, mert a korábbiaknál színesebb az összkép, nem egy-két helyszín alapján kell véleményt alkotni. Az ötödik évtés tervben a jó és a jó felé törekvő kezdeményezések javára billent a mérleg. Megjölölhetők azok az utak, amelyek a hatodik évtés tervben, majd a későbbiekben is továbbfejleszthetők. S immár a folytatás is körvonalazódott: egyidejűleg épül hat szálloda, az idén elkészül az új sportszarnok, teljesen új léptéket kap a Marx tér, folytatódna a csepeli, az újpesti, a kispesti, a békásmegyert munkálatok, s megjelennek az építők Gazdagréten, a Kaszásdűlőben, a Vízafogónál, Rákoskeresztúron: megkezdődik az ország legnagyobb új negyedének, Káposztásmegyertnek a kivitelezése.

— A tervek többségét már elfogadták. Azok alapján hogyan formálódik tovább Budapest a nyolcvanas évek első felében?

— Úgy érzem: kedvünk szerint. A jó tendenciák folytatódhatnak!

Földes Tamás

Nem lesz olajvezeték Costa Ricában

Rodrigo Carazo Odio Costa Rica-i elnök bejelentette: „tárgyalatlannak” tekinteti azt a tervet, mely szerint nemzetközi társaságok olajvezeték építésének a közép-amerikai ország atlanti és csendes-óceáni partjai között. A nemleges döntést az elnök stratégiai és környezetvédelmi okokkal indokolta.

HORIZONT

elejét venni az iparvállalatok túlzott „költekezésének” A kínai nemzeti bank utasította fiókjait, hogy elsősorban a könnyűipar, a textilipar, az idegenforgalom és a szolgáltató szektor részére adjanak kölcsönöket.

Török kérés

Adósságai törlesztésének ismételt átütemezését kérte Törökország. A török kérés most vizsgálják meg Londonban a hitelező bankok képviselői.

Kína: szigorítja a hitelellenőrzést A kínai bankoknál elrendelték a hitelellenőrzés megszigorítását. Ezzel kívánják a bankhatóságok

Színház és társadalom

Az éjszaka rémes sarjadékai

Bobigny Párizs egyik munkásnegyede. Modern kultúrháza (Maison de la Culture Seine-Saint-Denis) olyan fiatal, hogy a taxisofőr nem tudja, merre keresse. S amikor megtalálom a pontos címet — Boulevard Léonine 1. —, akkor meg kijelenti, hogy az neki túl messze van. És mégis, itt, a metróháttárgótti Bobignyben, látható a mai világ-színház egyik rendezőfejedelmének, Peter Steinnek az együttese. Vendégek a párizsi őszi fesztiválon, s mint a műsorfüzet állítja, azért játszanak ebben a színházteremben, mert ország-szerte nem találtak az ittenihez fogható technikai lehetőségeket.

Jóllehet, az épület kívül-belül elképesztően egyszerű. Ha hiszik, ha nem: a falakon se márvány, se intarzia, se csillárcsodák. Viszont van egy *mindentudó színház* belül. Egy *szintér*, amelyben a dobozszínpad és az aréna, illetve e két alapforma valamennyi kombinációja létrehozható. Steinnek ezúttal nem egy átalakított nézőtérre volt szüksége, hanem egyenesen arra, hogy *ne legyen nézőtér*. Kihordatta hát a több száz, párnás-kényelmes zsöllyét, miáltal nyert egyetlen hatalmas, lépcsőzetes szintekkel enyhén emelkedő padozatú csarnokot, amelynek minden pontját bejátszhatta, mert a mennyezet végig kiépített világítóberendezés nem ismer lehetetlent.

Vallomással tartozom: színházban nem szeretek a földön ülni, még a legigézőbb avantgarde ürügyen sem. Hiszem, hogy legalább egy löcányi komfort kijár az embernek — de, mi tagadás, Bobignyben nem volt kényelmetlen a dolog. A teraszos kiképzés és a szőnyegpadló jóvoltából ezt a termet *így is* használni lehet. Noha *Aiszkhülosz* trilógiáját, az *Oresztéiát*, három egymást követő estén, egyenként háromórás előadásokban vitte színpadra Peter Stein, a nyugat-berlini *Schaubühne am Halleschen Ufer* együttesével. (Vállalkozókedvűek kilenc és fél óras egyvégtében is megtekinthették a produkciót.)

S itt állunk meg egy pillanatra. Az olvasó valószínűleg sejt már, hogy a továbbiakban viszonylag hosszasan méltatom majd ezt az előadást. Nem szeretném, ha előítélettel lennének: nem a körülmények kuriozitása iránt mutakozom ilyen fogékonyak. Az utóbbi évek nemzetközi fesztiváljain éppenséggel láthattam elszántabb különösségeket is. De olyan előadást elvétve is alig, amelyben színház és társadalom — mintegy *rádásul* — igazán egymásra talált.

Steinnek azonban sikerült kapcsolatot teremtenie *Aiszkhülosz* és a mai közönség között. Egy kötelezően tisztelt, ám kevésbé szeretett klasszikust úgy fiatalított meg, hogy művéből semmit sem húzott ki, s egyetlen „mához szó-ló” effektust (pl. gépfegyverropogást) sem erőltetett bele. Ez az *Oresztéia* teljes és lassú, többnyire szertartásos és emelkedett. Mégis benne semmi a „holt színház” konzervatív elemeiből, a „klasszikus” pátoszából. Valamennyi képe *egyszeri* látvány, minden jelenete feszült és *kiszámít-hatatlán*.

Ez Peter Stein nagy *trükkje*. Hogy megteremtse az előadás saját konvenciórendszerét, amelyben egyetlen beállítást sem hivatkozik a néző feltehető „görögös” beidegzettségeire: — ennek a liturgiának önálló nyelve van. A lériakalkítás, a Kar mozgatója, a színészi jelenlét stilizált felfokozottsága mindvégig egy bizonyos távolságban tartja tőlünk a történeteket (annak ellenére, hogy gyakran karnvuitásnyi közelbe kerülnek hozzánk a szereplők), ugyanakkor az előadás — mondjuk talán úgy — *akcentusa*, vagyis a *ritmika*, s olykor a gesztusok, profánul ismerősek feszik az egészét. *Oresztész* semleges inget és pánthallót hord, Elektra a kar paraszasszonyainak időtlen, komoly feketéjét, Aigisztoz köpenye pe-

dig határozottan emlékeztet egy elegáns felöltőre. De megint csak idekivánczol az „és mégis”. Mert *mégis* kosztümöt viselnek ezek a szereplők, a szabásvonalak egyszerű rafinériája jóvoltából. Nincs sallangos, iparművészeti jelmezkollektív, csak valami mives póztalanság, amely *élni engedti a mitológiát*, miközben formavilágát mégis finoman áttolja a mába.

A lényegi kérdés, természetesen, az, hogy *mi érdekli ma Stein* az *Atreidák* történetéből. Nyilvánvaló, hogy legkevésbé a cselekmény *történetiségében* adott dráma, az anyajogú társadalmi erkölcs átmenete a patriarchátus fejlettebb jogrendjébe. Márpedig az eredeti konfliktus kétségkívül abban áll, hogy míg Klütaimnésztra méltányos büntetésnek tekintik férje, Agamemnon lemészárlását — hiszen az neki *nem volt vértokona*, viszont feláldozta közös gyermeküket, Iphigeniát —, addig az istenek és a poliszdemokrácia bírósága viszont joggal ismerik el az apjáért bosszút álló *Oresztész* jogát az anyagi-kossághoz, megszabadítva őt az üldöző *Erinuszektól*.

Peter Stein jól tudja, hogy ez az *Aiszkhülosz*-korabeli *politikai töltet* a ma színházában *hatástalan*. Az *Oresztéia* jogfilozófiai drámája helyett azok a *pszichológiai tendenciák* foglalkoztatják, amelyeket saját társadalmában is felfedez. A *Schaubühne előadása az erőszak mítoszáról* szól.

A német kritikák — s nyomukban néhány francia is — egyenesen a Vilmos császári Németországtól napjainkig vonják meg a párhuzamot ezzel az *Oresztéia*-felfogással. Nem volna illő a német ügyekben nálam illetékesebbekkel vitába szállni; mindenestre *jobbnak* tartom ezt a rendezést annál, hogysem ilyen direkt analógiát keresgélnek. Az idegen szem számára *áttételesebb*, épp ezért igazabb az előadás: nem konkrét történelmi folyamatokat elemez vagy illusztrál (ez aligha is volna a színpad feladata), hanem *társadalomlélektani törvényszerűségekre* figyel.

Stein színpadán ma a megfontolás, az *igazságnak valamely felfogása* indítja tette a szereplőket, hanem egy latensen bennük élő helyzetmegoldási automatizmus, amely valamennyiüket

Nemeth Mihály metszete

arra sarkallja, hogy gyilkolja. A *leszámolás* mitikus lelki igézetében élnek, egyszersmind olyan társadalmi közegben is, amely ezt az egyéni vágyat a kollektív, hisztérikus megszállottságig képes fokozni. Klütaimnésztra tettét a kar még csak *el-nézi*, passzivitásával lehetővé teszi, de *Oresztész* és Elektra már szinte *belehajszolja az öldöklésbe* — e sötét árnyak professzionális siratóasszonyok tökéletes technikájával korbácsolják fel a szenvedélyeket. S ez a kérelhetetlen vérlíhegés a trilógia harmadik részében, az *Eumeniszekben*, emberfelettivé eszkalálódik: az *Oresztész* győtrő *Erinusz*ekkel, az „éjszaka rémes sarjadékaival”, már Apollón és Athéna is alig bír; Stein e földöntúli fajzatokat expresszív kézzelfoghatóvá teszi — mintha elszene-szedett testek üvöltének-követelnék csillapíthatatlanul az újabb megtorlást, *Oresztész* bűnhődését.

A felsőbb hatalmak azonban végtére is nyugalmat akarnak. Összehívják az *Areiopagoszt*, az athéni polgárok bíróságát. Steinél egy tizenkét tagú esküdtsték vonul be a színpadra. A perben — a nem lankadó *Erinusz*eknek köszönhetően — lincshangulat uralkodik, s az urnához járuló polgárok szavazatai egyenlő arányban szólnak *Oresztész* ellen és mellett. A rendező egyedül ezen a ponton hajt végre egy aprócska változtatást az eredetivel képest. *Aiszkhülosznál* Pallasz Athéna voksával együtt jön ki az a „fifty-fifty”, amely a törvény szerint már elegendő a felmentéshez. Ezzel szemben a színpadon a döntetlen eredményt az isteni beavatkozás utólag változtatja *Oresztész* „ötvenegy százalékos” győzelmévé.

S az ifjú terrorista nyomában el is indul a nézők közé, hogy mindenkiel egyenként lekezeljen a megnyert per örömeire. Csak az *Erinusz*ek dühödt csaholása hallik még, akik nem nyugszanak bele a konszolidált végkifejletbe. *Aiszkhülosznál* Athéna úgy oldja fel a helyzetet, hogy a város védszentjei közé emeli az „isten-utált szörnyeket”. Steinél hossz-szas rábeszélés után sikerül beépíteni őket az esküdték közé, dísztalart kapnak, majd finom golyocsal úgy körülférik egész testüket, hogy végül a szó szoros értelmében a szájukat is betömik.

Hirtelen nagy békeesség telep-szik a teremre. *Oresztész* még mindig a közönség között járkal, gratuláltat magának. Az esküdték pedig ismét elindulnak az urnák felé, hogy újból döntsének valamiről. Mi, nézők, egy darabig várunk még, aztán amikor látjuk, hogy a szavazás csak nem ér véget, hogy a polgárok szünni nem akaró körforgásban hordják fekete és fehér kockáikat a kijelölt edényekbe, s *Oresztész* sem akarja abbahagyni velünk a kézfogást, akkor lassan megindulunk kifelé a jól érzékelhetően *mesterséges* csendben. Visszanézzük még látjuk, hogy Athéna istennő égi magasából elégedetten figyel, amint a *társadalmi megbékélés* — betapasztott szájak, futni hagyott gyilkosok és bambán szavazgató polgárok közreműködésével — *olajozottan működik*.

Már Párizsból való hazatértem után került kezembe a *Süddeutsche Zeitung* egyik száma, amelyből arról értesültem, hogy a hazatért *Schaubühne* *Oresztéia*-produkciója estéről estére nem várt közönségsikert arat; még a kilencórányi, maratoni előadások is telt házzal futnak.

MÉSZÁROS TAMÁS

Javulnak a fővárosi lehetőségek

Nyolcvannyolc könyvtár

Nem valami örvendetes dolog, de tény: Budapest könyvtári ellátottsága *rosszabb az országos átlagnál*. A főváros lakóinak kevesebb könyvtár, kevesebb könyvtári könyv jut, kevesebben iratkoznak be Budapesten olvasónak, mint máshol. A jelenségnek aligha lehet az az oka, hogy a fővárosban élők kisebb jelentőséget tulajdonítanak a könyvek nyújtotta kellemes perceknak, ismereteknek, tudományoknak, mint vidéken. A *lehetőségek* voltak rosszabbak.

Budapest közművelődési könyvtári hálózata a közelmúltban jelentős új intézményekkel gyarapodott, valamelyest a meglévő könyvtárak működési feltételei is javultak. A könyvtárak használatát tükröző statisztikai adatok közül az egyik azt jelzi, hogy a fővárosban az utóbbi időben hat-hétezer olvasóval többen iratkoznak be évente a Szabó Ervin könyvtárba. (Az olvasói létszám egyébként máshol mindennél stagnál.)

— *Ez a jelenség a fővárosi könyvtárugy általános fellendülését jelzi?* — érdeklődünk Kiss Jenővel, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatójától.

— Mindenképpen jó jel, különösen, ha tovább vizsgáljuk az adatokat. Magunk is azt feltételeztük, hogy olvasóink számának gyors növekedése elsősorban az új, korszerű könyvtárak kapunyitása eredményezte. Kiderült, hogy az olvasók gyarapodása valamennyi nagyobb könyvtárunkra jellemző. Mivel az olvasók létszámának növekedésével párhuzamosan a könyvtárak kölcsönzési forgalma nem emelkedett, ebből is arra következtethetünk, hogy változóban vannak olvasóink igényei és könyvtárhasználati szokásai. Nem elégszenek meg a könyvkölcsönzéssel, felfedezik és számot tartanak egyéb szolgáltatásainkra is. A korszerű könyvtár nem elsősorban kölcsönzőhely, inkább könyvekre, kiadványokra épülő információs központ. Ezért örvendetes, hogy egyre nagyobb a tájékoztatószolgálatok forgalma, sokan forgatják a kézikönyveket, több a helyben olvasó, aki kifejezetten ismeretszerzési célból keresi fel a könyvtárat.

— *Némelyik kerületi könyvtár olyan kicsi, olyan zsúfolt, hogy nehéz elképzelni, mi mást nyújthat a kölcsönzésen túl.*

— Semmi egyebet! Az alapszolgáltatás továbbra is a kölcsönzés marad. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak nyolcvannyolc „szolgálati helye” van, amelyek különböző körülmények között, igen eltérő adottságokkal működnek. Ehhez mérten kap mindgyik szerepet abban a lépcsőzetes ellátási rendszerben, amelynek megvalósítását néhány esztendei előkészítés után 1978-ban kezdtük meg. A kis alapterületű, kisebb vonzáskörzetű, perifériásabb elhelyezkedésű könyvtárak és könyvtári fiókok *alapszolgálatot* nyújtanak: könyvkölcsönzés, alkalmi tájékoztatás, esetenként — ha egyáltalán megoldható — *helyben olvasás*. Több mindent várhat az olvasó a közép- és nagykönyvtáraktól — ezek jelenleg hálózatunk könyvtárainak többségét jelentik. Itt általános tájékoztatást nyújtanak, lehet helyben olvasni, több folyóirat jár, ahol mód van rá, fonotéka, zenei sarok is működik. Elképzelésünk szerint — 1983-ig — ezek közül a könyvtárak közül minden kerületben egy kiemelt feladatokat kap, *báziskönyvtár* lesz. A báziskönyvtárakkal cé-lunk, hogy idegen nyelvű könyveket, helyismereti gyűjteményt, teljesebb könyv- és folyóirat-állományt, szakrészlegeket, audiovizuális szolgáltatásokat kapjon az olvasó. A legnagyobb könyvtárak mindezen túl alkalmasak lesznek a speciális igények kielégítésére: különgyűjteményekkel, zenei és audio-részlegekkel, szaktájékoztató szolgálattal, magas szintű tájékoztató apparátus-

sal, katalógusrendszerekkel, megfelelő olvasóteremmel...

— *Mindez nagyon vonzó. De megvalósítható-e a jelenlegi keretek között?*

— Már működik is két, *felsőfokú* szolgáltatást nyújtó könyvtárunk: *Kőbányán* és *Kelenföldön*. Ebben az évben birtokba vesznek az olvasók még kettőt. *Angyalföldön*, a Dagály utcában reméljük, befejeződik az építkezés, a Lenin körúton pedig egy valamikori tánciskola átalakításával és a Kertész utcai könyvtárhoz való kapcsolásával nyitnánk új, nagy könyvtárat, amely képes felsőfokú szolgáltatásokat nyújtani. A Lenin körüli könyvtár állományát, szolgáltatásait úgy alakítjuk ki, hogy a középiskolákban, egyetemeken, tanfolyamokon, politikai képzésben tanulmányokat folytatók igényeit szolgálja. A középsintű ellátás megoldása is lényegében csak idő kérdése. Sokkal nagyobb gond az alapellátás. Közvetített, hogy Budapesten sok a könyvtári fehér folt, kiváltképpen a lakótelepeken.

— *Pedig a lakótelepekre tervezett könyvtárak közül a közeljövőben egyik sem épülhet fel.*

— Szükségmegoldásokon gondolkodunk. Újpalotán, a Konyfa utcában egy lábasház földszintjét fogják beépíteni, így 180 négyzetméteres könyvtárat nyitunk. Valami hasonló esetleg Békásmegyeren is meg lehetne valósítani; ezen a lakótelepen egyetlen könyvtár sincs. Talán máshol is hasznosítható a rákosszentmihályiak ötlete: *könnyűszerkezetes elemekből építenek könyvtárat*. Nemcsak olcsó, gyors is a módszer: az épület szerelése mindössze néhány hétig tart. Nem panaszkodhatunk, mert a kerületi tanácsok munkatársaiból nem hiányzik a jóakarát és a tennivágyás: amit lehet, segítenek megoldani.

— *A kiskönyvtáraknak nemcsak a létesítése, de a megszűntetése is gond.*

— Igen, a legtöbb panaszos levelet emiatt kapom. Jó dolog, ha az emberek ragaszkodnak a könyvtárhoz, még akkor is, ha kicsi, korszerűtlen. De az ésszerű működtetés eleve lehetetlenné teszi, hogy kegyelétől tartsunk fenn olyan fiókokat, amelyeknek környékéről elköltöztek az emberek, s amelyek felújítása *értelmenlen*. Főleg, ha két villamos megállóval odébb várja az olvasókat egy újabb, jól felszerelt könyvtár.

— *Még ha az esetleg nem is a Szabó Ervin Könyvtár részlege?*

— Természetesen. A főváros lakosságának könyvtári ellátásában fontos szerepe van a *szak-szervezeti könyvtárak* hálózatának, amelyekkel a kapcsolatunk jó. Az iskolai könyvtárakkal nem kevésbé: az elmúlt öt év során hét helyen létesült kettős funkciójú iskolai könyvtár. 1981-ben újabb két ilyen könyvtárat avattunk. Ebben az öt éves tervben számunkra éppen az *iskolákkal való összefogás* a fejlesztés elsőszámú lehetősége. Mondanom sem kell, hogy nevelési szempontból is jelentős az iskolában működő könyvtár szerepe, s hogy a könyvtár és iskola még szorosabban összefonódjon, jó lenne, ha a könyvtáros néhány órában *tanítana* is. Annál is inkább reális ez az elképzelés, mert fiatal kollégáink tanári képzettséggel is rendelkeznek.

— *Eddig elsősorban a jelenről, a közeljövő elképzeléseiről beszéltünk. Milyen távlati tervei vannak a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak?*

— Szívesen beszélnék új székházról, sok épülő modern könyvtárról. A jelenlegi gazdasági körülmények miatt az ilyen tervek — csak álmok. Az viszont bizonyos, hogy növelni fogjuk munkánk színvonalát, és megkeressük azokat a lehetőségeket, amelyek eddig még nem aknáztunk ki.

Virág F. Éva

Az olajhullám hatása

Romló hitelpiac

Az olajárak emelkedése tartja permanenciában a világgazdaságot: több olajtermelő jelzett ár-emelést; legutóbb Kuwait. Január egytől visszamenőleg 4 dollárral növelte a hordónkénti olajárát, s ehhez Irak is csatlakozott. Az energiaár hullámától aligha választhatók el a sorra napvilágot látó konjunktúra-elemzések. A Wiesbadeni Statisztikai Hivatal adatai szerint az NSZK-ban is emelkednek a megélhetési költségek.

A vezető nyugatnémet gazdaságkutató intézet „jóslata” szerint az idén 1 százalékkal csökken az NSZK bruttó társadalmi terméke. A tőkés Nyugat-Európa első számú „gazdasági motorját” elérték az Egyesült Államokból indult újabb recesszió hullámai. Tavaly a gazdasági növekedés mindössze 1,8 százalékos volt (1979-ben még 4,5 százalékos), a termelékenység növekedése pedig alig haladta meg az 1 százalékosot. Erőteljesen visszaesett a belföldi beruházási kereslet, s ez a tény figyelmeztető jel az NSZK-ba beruházási javakat is exportáló országok számára.

A megnövekedett olajszámla következtében a fizetési mérleg hiánya az év végére megközelítette a 27 milliárd márkát. Mindez annak ellenére következett be, hogy a szigorú energiatakarékosági intézkedések, valamint a termelés visszaesésének hatására mintegy 10 százalékkal csökkent az ország olajfelhasználása az előző évihez képest.

A gondok enyhítése, illetve az újabbak jelentkezésének megelőzése a nem titkolt célja Szuzuki, Japán miniszterelnök délkelet-ázsiai körútjának. Szuzuki a Délkelet-ázsiai Országok Szövetségének (ASEAN) öt tagállamát — Fülöp-szigetek, Indonézia, Szingapur, Malaysia, Thaiföld — keresi föl. A szigetország meglehetősen kedvező gazdasági pozíciókkal rendelkezik az ASEAN-térképben. Az öt ország a japán tőke első számú célpontja, beruházásai elérik a 7 milliárd dollárt, s ezzel tökérszesedése meghaladja az Egyesült Államokét. Az úgynevezett „olcsó országok” termelése döntően japán technikán és technológián, valamint licenccen alapszik, tehát nagy a műszaki

kötődésük is Tokióhoz. Az ötország összesített kereskedelmi mérlege pozitív Japánnal szemben, az aktívum fő oka azonban a jelentős indonéz olajszállítókban keresendő.

Az elektronikai, a könnyűipari és újabbban a vegyipari ágazatokban működő japán tőke bizonyos főkig ellenőrzési lehetőséget biztosít az ASEAN-országok gazdasági élete felett, s ez biztosíthatja Japán számára, hogy a térségben megőrizheti gazdaságbefolyási előnyét az USA-val szemben.

Idén, úgy tűnik, továbbra is az idegesség, a zűrzavar jellemzi majd a nemzetközi devizapiacot. Látványos árfolyam-ingadozásokra, aranyáremelkedésre azonban nem lehet számítani, hacsak nem éleződik jelentősen a politikai helyzet, vagy nem történik valamiféle váratlan, különleges gazdasági esemény. A tőkés valuták árfolyamának alakulását nagy mértékben befolyásolja majd a hitelkamatok változása, valamint az egyes államok konjunkturális helyzete. A kamatszint várható alakulása arra enged következtetni, hogy 1981-ben erősödik a nyugatnémet márka, a svájci frank és a jen. A márka árfolyama a dollárhoz képest ismét elérheti a bővös kettes határt. (Tavaly a márka és a svájci frank árfolyama a dollárhoz képest 8 százalékkal csökkent.) A pénzügyi szakemberek 1981-ben a dollár és font értékének kisebb mértékű esését jósolják.

Az idén várhatóan tovább csökken az europiacok hitelforgalma. Egyrészt a nemzeti magánbankok óvatossabb kölcsonpolitikát folytatnak a nagy kinnlevőségeik, és számos ország megrendült fizetési helyzete miatt; másrészt a hitelek igénylő államok is el akarják kerülni a túlzott eladósodást. Tavaly a magánbankok mintegy 77 milliárd dollár hitelt nyújtottak, ebből 23 milliárdot a fejlődő országoknak. Bankszakemberek véleménye szerint 1981-ben kevesebb lesz általában hitelhez jutni a nemzetközi piacokon, ugyanakkor emelkednek a kamatfelárak és rövidülnek a visszafizetési határidők.

Gonda György — Szentgáli Péter

Mai kommentárunk

Furfangos naptár

A „csinálnád magad mozgalom” szokatlan területre tört be. A minap ismerősöm kárörvendő mosollyal csúszta elém a Kontakta hatalmas, fehér kartonmappáját.

— Allítsd össze, és ha sikerül, bármit kérhetsz — tette hozzá. Kinyitóm, s benne 12, hasonló nagyságú színes kartonpapír, valamennyire egy-egy fényes karton ragasztva, a 12 hónap beosztásával. Hogy mire való mindez, az kiderült a használati útmutatóból. Így már gyerekjáték — gondolom, s nekiülök a januárnak.

„A bevágások mentén hajlítsa meg a színes előlapot, a visszahajtás mentén simítsa végig.” A bevágások azonban a kissé ellipszis alak miatt sehogyan sem akaródtak behajolni, s amikor végre egy erőszakos mozdulattal rásimítok, az eredmény gyanúsán különbözik a mellékelt sémarajzától. Sebaj, a következő előírást könnyedén végrehajtom. Le-rángálom az öntapadó csíkok védőfóliáját, s mielőtt ráragadna, gyorsan tovább sillabilázom az útmutatást. Csakhogy ez volt az első és utolsó érthető utasítás. Aminek ezután történnie kellene, ahhoz két diploma, és tízéves gyakorlat szükséges. Már minden ragacsos, a fényes karton összepiszkítva, kezeim tapadnak, s fásultan ülök az utolsó mondat fölött: ezután a plasztikus

részeket is ragassza le a megfelelő helyre, az ott levő öntapadó csíkokkal. Istenem, hát a plasztikus képlekenyt jelent, s keresem a kemény kartonpapíron a puha részt — de hiába. A rajzon az sem derül ki, hogy miképpen nézne ki a végén a naptár. Bámulom, de nem adom fel. A februárt is „összeragacsolom”, s már a márciusért nyúlunk, amikor bánatosan megadom magam. Ekkor ismerősöm viszatárolva bevallotta: mérnök apósa is próbára tette a naptár — kudarcot vallott. Barátom, aki szintén szakmabeli, fél napig kinlódott vele — sikertelenül.

Kíváncsi volnék: mennyibe került ez a „kísérleti” naptár? Azért is, mert a papír drága termék; nagy részét tőkés valutáért importáljuk, s a hulladék újrafeldolgozása sem olcsó mulatság. Elgondolkodtat az is: a vállalat nem véletlenül kapott az elmúlt év októberében körlevelet felügyeleti tárcájától, amelyben a miniszter takarékoságra intette igazgatóit. „Nem kívánatos a vállalati költségre lebonyolított formális karácsonyi, újévi üdvözlőlevelek, és más megemlékezések gyakori látása.”

Mindenesetre, várom a Kontakta megfejlesztését — s nemcsak a naptárragasztás kérdésében...

— rajna —

Rágós beruházás

A tatabányai vágóhid-rekonstrukció tanulságai — Válaszolnak a résztvevők (I.)

Szaporodnak a perek, halmazódnak az iratok. S közben a húsipari vállalat rekonstrukciója Tatabányán csak dögöve halad előre. 1974-ben kezdődött, s 1978-ban kellett volna befejeződnie. Többszöri határidőmódosítás után újabban 1982-ről van szó. A körülmények azonban még most sem biztatnak túl sok jóval. Vajon miért tart egy viszonylag kis beruházás hét-nyolc évig? Egyéni hibák vagy objektív okok húzódnak meg a háttérben?

Ottjártamkor Mozsár István még csak néhány hete volt a Komárom megyei Allatforgalmi és Húsipari Vállalat igazgatója. (A régi éppen nyugdíjba ment.)

— Nem ismerem részletesen a múltat, de nem is érdekel. Az a fontos, mi van most, és hogy a rekonstrukció most már tényleg befejeződjön — szabadkozott, amikor információkat kértem. Két munkatársra, Diószeghy Sándor beruházási osztályvezető és Schandl Nándor termelési-műszaki igazgatóhelyettesre azonban rendelkezéseimre állt. Készségesen, bár már elégül lehetett az ügyből, hiszen az elmúlt két-három évben vizsgálat vizsgálatot ért, most pedig per pert követ, és alig van változás, a pergő vitákat nem követi hasonló ütemben a rekonstrukció előrehaladása.

Megalapozatlan volt

— Utólag mindenki azt hajtogatja, a fejlesztés megalapozatlan volt — kezdi a beruházási osztályvezető. — Milyen lehetett volna? A megyei AGROBER kirendeltség soha életében nem tervezett még ilyet, s a kivitelező Komárom megyei Építőipari Vállalat (KOMEPE) sem rendelkezik tapasztalatokkal. A többi résztvevő munkája lényegesen e kettőtől függ. Ráadásul a KOMEPE-nek az ötödik ötéves tervben a kapacitásánál jóval nagyobb volt a rendelkezésállománya. A miénket már nem is akarta elvállalni, de nem volt más választás. Így azután a kivitelezés akkor ment, amikor éppen befejezték a többi munkát.

— Magas volt a tanulópénz, de nehezen lehetett volna ilyen körülmények között kisebb. Hogyan kell jó vágóhidat tervezni? — erre még ma sem tudjuk a választ, hiszen mind a mai napig nincs tipizált vágóhid. Pedig ez lenne mindennek a kiindulópontja.

— Azt sem ártana megnézni, hogy az elmúlt évek húsipari fejlesztései során ugyanaz a tervező tervezett-e több vágóhidat — kapcsolódott be az eddig inkább csak hallgató műszaki-termelési igazgatóhelyettes. — Azt hiszem, alig. Nem csoda, ha nagy a hibalehetőség. Ebben az esetben rendkívül nehéz eldönteni, hogy az elhúzódasért ki milyen mértékben felelős. Szerintem valamennyit mindenkinek vállalnia kell...

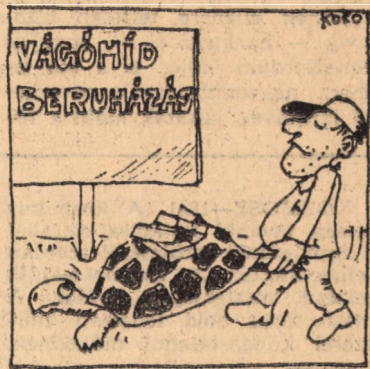
Induláskor, 1974-ben a rekonstrukciót az AGROBER kalkulációja alapján 222 millió forintra tervezték, később már 352 millióról volt szó, most pedig 497 millióról beszélnek. És még az egészek nincsen vége. Beszélgetésünk során többször szó esett arról is, hogy talán jobb lett volna új üzemeltetési rekonstrukció helyett. Akkor azonban nem volt elég pénz. Utólag már világos — erre az AGROBER és a KOMEPE szakemberei is rámutattak a későbbiekben —, ez lett volna az olcsóbb megoldás.

A per

A 350 milliós rekonstrukciót 1974-től 1978-ig megvalósítani — nem túl feszített ütem. Mégis rögtön az induláskor megtorpantak: a kivitelező KOMEPE ugyanis az AGROBER-kirendeltségtől kapott tervdokumentációt nem fogadta el, és több mint száz hiba megjelölésével visszaküldte. A korábban többször kért időhalasztást a húsipari vállalat elfogadta, egy idő után azonban megelégtelt a helyzettel. Akkor ugyanis már sejteni lehetett, hogy 1980-ra sem lesz kész a rekonstrukció.

— Perekből nem lehet megélni, de kötbérekkel sem. Ez ugyan-

is nem hozzánk, hanem a bankba folyik be — magyarázta Diószeghy Sándor. — Ezért túrtünk, ameddig túrhettünk. Azután megelégtünk a dolgot. Van olyan szabály is, hogy ahol állami támogatás van — jelen esetben hitel —, késedelem esetén pert kell indítani. Az egyeztetésen sem tud-

tunk közös nevezőre jutni, így a KOMEPE került olyan helyzetbe, hogy megindítsa a pert.

— Közben a viszony is megromlott közöttünk. Mert olyan nincs, hogy perben vagyunk, de haragban nem. Azt hiszem, ez most nem is árt. Kialakult egy félsz helyzet, amiben mindannyian jobban figyelünk a munkára...

A húsipari vállalat a 350 milliós összeget alapul véve 70 százaléka hitelt kapott a banktól, ami ez év végén lejár. Úgy néz ki, 60 millió forintot a csúszások miatt nem tudnak felhasználni. Így 1981-82-ben már saját, pontosabban trösztből kell finanszírozni. S mivel azóta a rekonstrukció összege is megugrott, elég mélyen a zsebbe kell nyúlni.

— Igen, a tervező tapasztalatlanságának és a kivitelező elfoglaltságának mi vagyunk a szenvedő alanyai — hangzott a válasz. — S mivel az elmúlt hat-hét évben szinte forradalmi változások voltak a higiéniaiban, a terveket is állandóan módosítani kellett. Most az F-variációnál tartunk, talán azért az ABC elég lesz...

Vétkesnek érzik magukat

Vegyes érzelmekkel, s kissé zavaros fejjel távoztam a húsipari vállalatától. Az ugyanis kiderült, hogy magukat is vétkesnek érzik valamennyire, de inkább a tervező és a kivitelező hibáiról esett szó. Nem sejtettem, hogy a második beszélgetés után még zavarosabbnak tűnik az egész ügy.

Az AGROBER-nél a főmérnökre várva Czinnai László osztályvezetőtől megtudtam, hogy a kirendeltség nemrég lett nivódíjas. A Bábólnán felépített BCR premix üzemért kapták ezt az elismerést. Mivel a megbeszéltnél jóval előbb érkeztem, sokat kellett várni. Így óhatatlanul szóba került a tatabányai húsüzem is.

— Ötven évig nem volt vágóhidépítés Magyarországon, az utóbbi tíz évben viszont több is. Gyakorlattal szinte senki sem rendelkezett. Először talán le kel-

lett volna írni, milyen előírásokat kell figyelembe venni, milyenek kell lennie egy vágóhidnak. Hogy a hűtőajtókról ne is beszéljek. Magyarországon még mindig nincs elfogadott típus — amit terveztünk, arról is csak utólag derült ki, nem felel meg a higiéniai előírásoknak. Most az egészségügyi szabályok teljesen megváltoztak, s nekünk ezeket — ha a tervek módosításával is — követnünk kellett.

E szavaknál toppant be Palotai Lajos főmérnök, azonnal folytatott a gondolatot.

— Nem értettünk a húsiparhoz, ezért a technológia tervezését nem is vállaltuk. A koncepciót tervei a húsipari tröszt, a technológiát a SZÖVTERV adta. Ezekről eltekintve az AGROBER volt a generáltervező, s a rekonstrukció lebonyolítását is vállalta. Összesen kilenc hónap állt rendelkezésünkre a kiviteli tervek elkészítésére, különben nem biztos, hogy a húsipari vállalat megkapta volna a pénzt a trösztől. 1973-ban senki sem tudta megmondani, hogy 1980-ban milyen előírások lesznek például a hűtőajtókra. A vágóhidról pedig az volt a véleményünk, hogy inkább újat kellene építeni. Nem hallgattak ránk, rekonstrukciót fogadtak el. Így bizonyos részeket meg kellett hagyni.

— Hogy hibás volt-e a tervünk? Igaz, de ettől még alkalmas volt a kivitelezésre. Inkább arról van itt szó, hogy a KOMEPE-nek nem volt kapacitása, ezért a hibák keresésével foglalkozott. Akkoriban a lakásépítés volt előtérben, ezt mindenki tudta, nem kellett volna mindent ránk kényszeríteni. A huzavona közben derült ki, hogy vannak gépek, amelyeket már nem is gyártanak. Hosszú ideig a hitelt sem lehetett rendezni. Azután a meghagyott épülettalak állékonyságával volt baj, módosítani kellett a tervünket. Az AGROBER-nek nem volt feladata, hogy ezeket is megvizsgálja. Négy hónap alatt elkészítettük az újabb terveket, de a falakat azóta sem burkolták be. A KOMEPE-nak ugyanis nincs elég szakembere.

— Nézze, én nem akarom magunkat menteni, de nem vagyok hajlandó mások hibáit is magamra vállalni. Nincs egyértelmű felelős: vagy elmarasztalnak mindenkit, vagy senkit. Hogy miért helyezték el a régi igazgatóinkat? Nem ezzel az ügyvel függ össze, higgye el. Ahányszor csak módosítani kellett a terveket, mi soron kívül rendelkezésre álltunk. Nekünk sem kellemes, hogy a városban ma már szinte ujjal mutoghatnak ránk. Hihetetlen presztizvesztés, és anyagilag is rossz jöttünk...

Eddig a két beszélgetés. Mindenkinek hibás, de a többiek legfőképpen — körülbelül ezt mondták el mindkét helyen. Vissza van még a sokat csepeült KOMEPE, talán tőlük egyértelműbb információkat lehet kapni. S mivel időközben a hivatalos vizsgálat is befejeződött, holt napi számunkban ennek főbb megállapításait ismertetjük.

Kocsi Ilona

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

All a General Motors

A General Motors bejelentette, hogy átmenetileg újabb 41 ezer autóiipari dolgozót bocsát el. A termelés két üzemben 10 600 dolgozóval e hét elején leállt, további hat gyár január végén két hétre bezár. A Ford-konzern közölte, hogy újabb egy hétig nem foglalkoztatja 10 650 dolgozóját.

Új pénzek Vietnámban

Vietnámban 100, 30 és 2 dongos címletekben új papírpénzt hoztak forgalomba. A kibocsátásukat indokló kormányrendelet szerint a cél az áruforgalom nö-

vekvő igényeinek kielégítése, az országban meglévő pénzrendszer tökéletesítése. Eddig az 50 dongos címletű papírpénz volt a legnagyobb Vietnámban.

A megfékezés illúzió...

Jugoszláviában tavaly 39,2 százalékkal emelkedtek az árak. Az országban eddig még soha sem jegyeztek fel ilyen nagyarányú éves inflációt — jelenti a Tanjug. Majd hozzáfűzi: jó lenne, ha már az idén azt mondhatnánk, hogy megfékeztük az inflációt, de aki csak egy kicsit is ért a gazdaságpolitikához, az nem táplál ilyen illúziókat.

Házaspercek

„Az asszony velem pattog, kivel is pörölhetne: „Az ember lemegy a közérte, alig vesz valamit és már csak az apró csörög a tárcájában. Nem is tudtam mindent megvenni...” Azzal bosszúsán az asztalra csapja a teli szatyrot.

En persze hümmögök, de csak módjával, mert tapasztalatból tudom, hogy a háborgó asszonyi szónak nem jó útjába állni. Csak később jegyzem meg: „Hát igen, az újság is irt róla, nehezebb napok következnek. S ha valaki egy hétre valót vásárol, az már valóban szép summába kerül...”

„Ahá, most jössz a magyarzataiddal! — lobban fel nőmben újra a harci tűz. — Nem gondolod, hogy a prédikációt jobb lenne inkább pénzre átváltani?”

Ez már sok, ez már a meggyőződésemebe gázol. És igaztalanul! Hát nem én veszem napok óta a vacsorát tulajdon zsebpénzemből, átérve az ország és háztartásunk átmeneti gondjait? Hát már a példamutatás se méltánylandó erény?

Aztán mégis hallgatok. Mert ha a zsebpénzemből meg vacsorára is futja, könnyen megeshet, hogy a jövő hónapban már azt is új „mutatók” szerint kapom.

n. g.

Kenyérgyáratavátás Százhalombattán

Kenyérgyárat avattak szerdán Százhalombattán. A Nyugat-Pest megyei Sütőipari Vállalat új, napi 16 tonna teljesítményű üzemét *Monádok Pál*, a Pest megyei Tanács elnöke adta át rendeltetésének. Az avatóünnepségen elmondották, hogy a beruházás — a benne részt vevők jó együttműködésével — 10 hónap alatt, határidőre, s a tervezetnél olcsóbban készült el. Az egy tonna termékre jutó beruházási költség egymillió 600 ezer forint volt, kisebb az átlagosnál.

Gyapjúrekord

Az ötödik öt éves terv időszakaiban csaknem 100 ezerrel gyarapodott a Hajdúságban a juhállomány, amely most már ismét eléri a 450 ezret. A központi támogatást jól kapcsolják össze a helyi kezdeményezésekkel és lehetőségekkel, hogy a nagy kiterjedésű szikes-fehér földeken, a hortobágyi és bihari legelőkön minél több állatot tartassanak. Tavaly rekord mennyiségű gyapjút vásároltak fel a megyében: összesen 202 vagonnal, ami 16 vagonnal több a korábbi legmagasabb szintnél.

Földregészkutatók

A kazah főváros, Alma-Ata közelében, a *Tiensan*-hegység északi részén, olyan földregészkutató kísérleti telepet létesítettek, ahol a földregészkutatók minden ismert eszközt a szeizmológiai megfigyelések szolgálatába állították. A földkéreg kisebb egységeinek mikromozgásait lézerberendezések segítségével vizsgálják, a megfigyelő állomások szolgáltatott adatokat automatizált számítógépes rendszerrel fogják feldolgozni. Ehhez szovjet, cseh-szlovák, és NDK-gyártmányú berendezéseket használnak fel.

Helyenként hózáporok

A várható időjárás ma estig: változón felhős marad az ég, elsősorban újabb hózápor, kisebb havazás valószínű. Többfelé erős, időnként viharos lökésekkel kísért északi, északkeleti szél támad, emiatt hófúvásra kell számítani. A legmagasabb nappali hőmérséklet mínusz 2, plusz 3 fok körül alakul.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 241 centiméter volt.

Ankét a MTESZ-ben

Közlekedésünk az ezredfordulón

Hogyan közlekedünk az ezredfordulón? — erre a kérdésre keresték a választ szerdán a MTESZ-székházban, a Közlekedéstudományi Egyesület ankétján.

Csöben repülés, lebegő, kerek vasút, mozgó járdák, vezetősínes autópálya — néhány példa, amely már nemcsak terv, de a világ néhány pontján valóság is.

Ennek ellenére teljesen bizonyos — hangzott el —, hogy az ezredforduló idején is a ma ismert, hagyományosnak nevezhető járművek játsszák majd a fő-

szerepet a közlekedésben, kiváltépp hazánkban. A hagyományos közlekedési ágazatok teljes egészében megmaradnak, legfeljebb technikai szintjük változik, esetleg a meghajtás módja. Hazánkban például ma a vasúti közlekedésben a dízelmeghajtás 60, a villamos meghajtás 40 százalékkal veszi ki a részét, s ez az arány kétezerre megfordul. Látványosabb előrehaladás inkább a forgalomirányításban képzelhető el, az automatizálás térhódításával összefüggésben. A számítástechnikai fejlődés ugyanis megteremtí a lehetőséget arra, hogy

ne csak a forgalmi lámpákat, hanem a közlekedésben részt vevő autót, autóbuzsokat is elektronikusan irányítsák. Az árufuvarozásban előtérbe kerül a konténerizáció, s ez a személyszállítás megoldásában is új ötleteket kínál. Utóbbi azonban inkább a XXI. század valósága.

Az ezredforduló közlekedésének mai tervezésében, szervezésében, eszközeinek kialakításában nagyon is gyakorlatias szempontok vezérlik a szakembereket, nevezetesen az energiatakarékosság és a környezetvédelem.

KOZMOSZ—1241. A kozmikus térség további kutatása céljából a Szovjetunió területéről szerdán felbocsátották a *Kozmosz—1241* jelzésű mesterséges holdat. A mesterséges hold fedélzeti műszerei kifogástalanul működnek.

ENYHE FÖLDRENGÉST észleltek szerdán hajnalban Stájerországban. Az 5.21 órakor regisztrált földrengés a Mercalli-skála szerint 5-6 erősségű volt. A földrengés az első jelentések szerint nem okozott károkat.

ÚJ VÍZSZIGETELŐ. A jövő évben mintegy 900 ezer, a tervidőszak utolsó éveiben pedig már 3—4 millió dollár értékű importot takarít meg az ország egy újfajta vízszigetelő PVC-lemez hazai gyártásával. Az eljárás megvásárlásáról és meghonosításáról kötött szerződést írta alá szerdán Fehér Erzsébet, a Hungária Műanyag-feldolgozó Vállalat és Hermann Hechler, az NSZK-beli Braas cég igazgatója.

ÖSSZEÜTRÖZT két gyorsvonat szerdán reggel a dél-olaszországi *Cetrazo* és *Belvédere* falvak közötti pályaszakaszon. Jelentések szerint a szerencsétlenség több halálos áldozatot követelt. Az egyik szerelvény kiskilótt, és ebbe rohant bele a mellette levő vágányon robogó másik szerelvény.

TÓCÓSKERT. Az idén elvégzendő, csaknem 2,5 milliárd forint értékű építkezési feladataikat tekintették át a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat dolgozói. Az idén befejezik az építkezést a debreceni Újkertben, ahol 7300 család kapott ott-hont. Ugyanakkor már megkezdődött a felvonulás a város legújabb negyedének építésére, a Tóócokertbe, ahol 7500 új lakást hoznak tető alá.

TRAGIKUSAN VÉGZÖDÖTT az angol származású *Kenneth Carre*-nak az kísérlete, hogy csónakon egyedül szelje át az Atlanti-óceánt. Londoni sajtójelentések szerint az Északi-tengeren, Dánia partjainál január 19-én megtalálták *Carre* csónakját, életben maradására utaló jelekre nem bukkantak.

AZ ENERGOMATOT a Hajdúsági Iparművek az idén már sorozatban gyártja. Az energiatakarékos mosógépek kívül növelik a centrifuga, a villanybojler és a lapradiátor termelését is.

SÜRÖ SZMOGELNŐ borította el hetfőn Madrid központi és déli városrészeit. A levegő nagyfokú szennyeződésének megakadályozására tett hatósági intézkedések értelmében az épületek fűtését délutól 11 óra és este 7 óra közötti időre korlátozták.

ÚJ ÁRUCIKKEKET mutat be Moszkvában, az exportáló *Hungarotex*. A *Kenderfonó*- és *Szövőipari Vállalat* árucikkeit felváltató kiállítás kedden, a magyar kereskedelmi kirendeltség bemutatótermében nyílt meg.

GYŰFOGATÓ TÖMEGGYLKOS. Több mint hét éve benzines palackkal járta az angliai *Hull* városában és környékén, tüzeket előidézve gyilkolt a most 20 esztendőes *Bruce Lee*. Merényleteinek az évek folyamán összesen 26 ember esett áldozatul. A leedszi bíróság előtt kedden büntetésre vallotta magát, de csökken beszámíthatóságára hivatkozott.

METAFORA A MAI LENGYEL GRAFIKÁBAN címmel kiállítás nyílt szerdán a *Lengyel Kultúra Nagymező utcai bemutatótermében*. A tárlat 15 kortárs lengyel művész 40 alkotását mutatja be a magyar közönségnek. A kiállítás két hétig tekinthető meg.

AZ OPERAHÁZ igazgatósága közli, hogy megbetegedések miatt 24-én, szombaton este az *Erkel Színházban* a 11-es bérletben meghirdetett Otello helyett a *Traviata* kerül előadásra.

A HOLLÓHÁZI PORCELÁN-GYÁRTÁS az idén lesz 150 éves. Ez alkalmából állandó gyártmánytörténeti kiállítást rendeznek. A tárlat lehetőséget ad a vásárlóknak a teljes kollektív megismerésére, s ez megkönnyíti a választást. A kiállítóhelyiségek mellett tárgyalótermet is berendeznek.

AZ ELSŐ SALÁTA. Kaposvár zöldségellátásának javítására a helybeli *Latinca Termelőszövetkezet* tízezer négyzetméter üvegházat épített. Múlt év utolsó hónapjában üzembe helyezett melegeházból most került piacra az első termék: húszezer fej saláta, s hamarosan megkezdik a zöldség- és a retek kiszedését is.

Áramtolvajok

Bejártban bármikor előfordulhat, hogy kihasználják a villany. Néha noszszó órákra. All a lift, nem működnek a háztartási gépek, nem lehet nézni a televíziót. A libanon elektromos művek vezetői azzal figyelmeztetik a lakosságot, hogy az eleddig egy-egy városrészt, vidéki községre korlátozódó áramszolgáltatási zavarok az ország

egész területre kiterjedhetnek, ha nem sikerül véget vetni az elképzelt méreteket öltött energia- tolvajlásnak. A Libanonban termelt villanyenergia 10 százalékát ugyanis a szó szoros értelmében ellopják. Az áramszolgáltató vállalat most a rendőrség és a hadsereg segítségével kérte a póznáról leagazó illegális vezetékek eltávolításához. A kérés indokolt, hiszen sokszor előfordult már, hogy a tolvajok fegyveres erőszakkal alkalmazva, zavartak el a kötelezőket teljesítő villanyszerelőket.

RŐZSESZEDŐK. A Tisza és a Maros hullámtéri erdőseiben a fűzfák levézetét korán lepergette a fagyos, jeges, szeles idő, s így munkához láthattak a rőzseszedők. A kitermelt gallyakat árvédelmi és folyamszabályozási munkáknál használják fel.

TÁNCANTOLÓGIA '80 címmel két napos néptáncbemutató-sorozat lesz január 31-én és február 1-én a Fővárosi Operettszínházban. A Népművelési Intézet minden évben megrendezi a legkiválóbb amatőr néptáncgyűjtések szemléjét, ahová azok az alkotóműhelyek kapnak meghívást, amelyek pedagógiai-módszertani munkájukkal is hozzájárultak a művészeti ág hagyományörző, s a közösségi kultúrát gazdagító szerepének erősítéséhez.

KÖNYÖRTELEN HADJÁRATOT indítanak Kína tengerparti tartományainak és kikötővárosainak vámerei a csempészek ellen. Ehhez igénybe veszik a kínai haditengerészet partvédelmi egységeit is, és megtilalmazzák azokat, akik a vámországnak adott információkkal elősegítik a csempészek elfogását.

WALTER GORRISH-KAISER nemzeti díjas NDK-beli író 72 éves korában, Berlinben, elhunyt. Halála alkalmából az NSZEP Központi Bizottsága és az NDK írószövetsége gyászjelentést adott ki. *Gorrish-Kaiser*nek több műve magyar nyelven is megjelent.

RÉGÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Szolnok megye legújabb régészeti leleteit bemutató kiállítás nyílt szerdán Szolnokon, a helyi régi múvelődési házban. Az ősi történelmi korokat háromszáznál több, értékes lelet szeljelelteti, köztük olyanok, amelyek a hazai archeológiai kutatásban szenzációnak számítanak.

NAGY EREJŰ ROBBANÁS történt szerdán délen a Bécs-Schwechat-i nemzetközi repülőtér áruaktrárában. Első feltételezések szerint egy rosszult lezárt oxigénpalack robbant fel. Egy ember életét veszítette, ketten pedig súlyosan megsebesültek. A hibás oxigénpalack az iráni légitársaság árukészletéhez tartozott.

FILMFESTIVÁL. Lejárt a május 21. és május 26. között megrendezésre kerülő 21. miskolci filmfesztiválra a bemevezési határidő. Az idén hatvanhat alkotó nyolcvanöt filmje kerül a közönség elé. A filmek a *híradóesemény*, az *animációs*, a *documentum*, a *népszerű tudományos*, valamint az *ügyvezetett* hosszú film kategóriájában versenyeznek.

SZÁZÓTODIK SZÜLETES-NAPJÁT ünnepelte szerdán a Heves megyei Mezőtárkány községben *Németh Sándorné*. Az idős asszony a helybeli termelőszövetkezet nyugdíjasa, korához képest jó egészségnek örvend. Hatvankilenc éves lányával lakik együtt, s gyakran segít még a háztartási munkában. Születésnapján a helyi tanács, a *Hazafias Népfrent bizottsága*, a termelőszövetkezet képviselői és az úttörők virágjai köszöntötték.

FÜLD KÖRÜLI ÚTRA indul a tavasszal két amerikai sportember egy *Jules Verne* nevű viselő léghajó fedélzetén. *Maxie Anderson* és *Donald Ida* sajtóközleményben közölték, hogy februárban vagy márciusban szállnak fel Egyiptomból, és tiznaposnak tervezett útjukat ugyanitt fejezik be. Az időjárás viszonyosságainak kiszolgáltatott légi jármű mindenesetre három hétre való élelmet fog szállítani.

PEHELYKÖNNYŰ ZSÁK. Európa legtöbb országába szállítják már a *Kenderfonó* és *Szövőipari Vállalat* egyik korszerű termékét, a műanyag fóliából sodort és hurkolat pehelykönyű zsákokat. A cikk legfontosabb gyártóberendezéseit, a hurkológépeket, az NSZK-ból szereztek be, s ezeket saját találmányukkal termelékenyebbé tették. Az évi megtakarítás több millió forintig rúg.

TERMEKENYSÉGI KOMPUTER. Angol orvosok olyan miniszámítógépet dolgoztak ki, amely jelentős mértékben megkönnyíti a nők fogamzásra alkalmas napjainak kiszámítását. A feltalálók véleménye szerint a „termékenységi komputer” főleg azokban az országokban bír majd nagy jelentőséggel, ahol vallási előírások tiltják a fogamzásgátló gyógyszerek szedését.

NYÉRCGEREZNÁK. Szerdán Leningrádban befejeződött a 87. nemzetközi szörmeaukción a nyércsörmek árverése. A kétnapos aukción a kiállított nyércsörmek több mint 95 százaléka kelt el.

ZÓRÁD ERNŐ GRAFIKUSMŰVÉSÉ életmű-kiállítását, hevenedik születésnapja alkalmából, a *Csók István Galéria* grafikai termében ma délután fél 6 órakor *Krudy Zsuzsa* nyitja meg. A tárlatra február 3-ig várják az érdeklődőket.

Darvas- emlékérem

Filadelfi Mihály, az *Új Auróra* főszerkesztője, aki kiemelkedő munkát végzett az évek óta sikerrel tevékenykedő békécsabai országos szlovák olvasótábor létrehozásában, szerdán megkapta a *Hazafias Népfrent* által tavaly alapított *Darvas József-emlékérem*-et. *Filadelfi Mihály* jelentős részt vállalt a helyi könyvkiadás, valamint a békécsabai irodalmi folyóirat *közművelődési és nemzetiségi jellegének erősítésében*. A kitüntetést *Fabián Zoltán*, az írószövetség titkára, a népfrent keretében működő *Olvasó néper* mozgalom országos bizottságának titkára adta át.

Elhunyt

dr. Romsauer Tibor

DR. ROMSAUER TIBOR aranydiplomás orvos, aki 1943 óta volt az újságírók orvosa, 75 éves korában elhunyt. Temetése január 27-én, kedden, fél 12 órakor lesz a *Farkasréti* temetőben.

Devlin merénylői?

Gyilkossági kísérlet miatt vádat emeltek szerdán három protestáns férfi ellen. A rendőrség szerint ők követték el a merényletet *Bernadette Devlin McAliskey* és férje ellen. Mint ismeretes, *Bernadette Devlin* ismert északír katolikus polgárjogi harcos és férjére pénteken este lőttek rá. Nem sokkal a merénylet után egy brit katonai járőr őrizetbe vette a most vád alá helyezett három személyt, nevezetesen *Raymond Smallwood* 30 éves teherautó-sofört, *Andrew Watson* 26 éves villanyserelőt és *Thomas Graham* 37 éves foglalkozás nélkülit. A rendőrségi kihallgatásokon mindhárman tagadták, hogy ők követték volna el a merényletet.

Bernadette Devlin továbbra is súlyos állapotban, kórházban fekszik, az orvosok több golyót operáltak ki a testéből. A férje állapota is súlyos még.

Állatszív emberben

Az európai körúton levő *Christian Barnard* professzor szerint szívtültetés esetén a donorok szívé jelenleg a halál beállta utáni 24 óráig tudják tartósítani, s ez az időtartam elég arra, hogy egy repülő megegye a *Fokváros—Bécs* közötti távolságot — mondotta tegnap az osztrák fővárosban tartott előadásán.

Ha sikerülne a szövetkivetéssel kapcsolatos nehézségeket megoldani, a szívtültetés céljára állatok szíve is szóba jöhetne, s a még kifejlesztésre váró műszív bizonyos körülmények között ugyancsak megnyerhetné a „szívvesztet jövőjeért folyó versenyt”. Mindaddig nem döntöttek el még azt sem, hogy a szív egyes részeinek pótlására például műanyagból vagy szarvasmarha szövetből készült szívtültetők alkalmazásabbak-e — tette hozzá a világhírű dél-afrikai szívszész.

(X) Elvesztett a *Taurus Gumigyár* Nyiregyháza *TMK*. Előkézés 1. MNB. 20103181. lenyomatú bélyegzője, melyet ezáltal érvénytelenítünk.

Ügetőverseny-eredmények

1. Energia (9) — Fantha (1) — El-döntetlen (4) — 38, 20, 44, 24 — Bef.: 482, 67. Hármas bef.: 3396.
2. Gorcev (2) — Georgikon (3) — Gardénia (5) — 14, 12, 12 — Bef.: 57.
3. Vulkan (7) — Csóványos (11) — Virtus (5) — 39, 16, 25, 42 — Bef.: 134, 142 — Hármas bef.: 55 089.
4. Elvált (11) — Fávics (3) — Erba (6) — 28, 10, 12, 13 — Bef.: 56, 78.
5. Zuárd (7) — Adria (4) — Bárcsak (2) — 22, 11, 21, 23 — Bef.: 45, 39. Hármas bef.: 446.
6. Cédus (8) — Docens (1) — Cél-szerű (2) — 13, 10, 10, 12 — Bef.: 25, 27.
7. Botond (7) — Bari (8) — Erdő-szepe (4) — 50, 13, 10, 12 — Bef.: 102, 135.
8. Family (1) — Arabeszk (3) — Fónák (4) — 42, 26, 25, 128 — Bef.: 126, 211.

Egy hét a világgazdaságban

Túszválság után

Amikor január 20-án — Reagan beiktatásával egyidőben — az amerikai túszoikat szállító repülőgépet elhagyta Irán légitérte, a világgazdaság is súlyos ballasztól szabadult meg.

Nézzünk most vissza 1979 őszére. Akkoriban úgy tűnt, hogy az iráni forradalom által kiváltott világgazdasági árobbanás kifulladás, a tőzsdék megnyugszanak, és 1980-ban csak mérsékelt ármozgások várhatók. A november 4-én kezdődött túszválság azonban e várakozásokat keresztülhúzta és az árobbanás tartamát mintegy fél évvel tovább meghosszabbította. Csillapulást helyett a nyersanyagárak tovább emelkedtek, a bizonytalan nemzetközi helyzet bizonytalan gazdasági közérzethez vezetett. Megrendül a bizalom a hagyományos befektetési lehetőségekben, a spekuláció kötvények helyett egyre inkább szinesfémeket kezdett vásárolni. Kielezett politikai atmoszférában amúgy is növekszik a kereslet a stratégiai fontos nyersanyagok iránt, így nem meglepő, hogy 1979 júliusa és decembere között a réz világgazdasági ára 25 százalékkal nőtt.

Feloldódik a szankcióháló

Tavaly tavasztól ugyan a nyersanyagárak — a gabonafélék és a takarmányok kivételével — csökkentek, azonban az iráni helyzet súlyosbodása rendszeresen átmeneti ugrásokat okozott. Bár a hivatalba lépő új USA-kormányzat első reagálása szerint ma még megjósolhatatlan, hogy milyen formában és mértékben hajtják végre az algériai csomagtervet, biztosan lehetünk abban, hogy a tőkés országok és Irán között létesített „szankcióháló” feloldódik. A normális gazdasági kapcsolatokból pedig nyilvánvalóan mindkét félnek csak hasznan származik.

Az embargó idején iráni olajat a tőkés országok közül csak Spanyolország, India és Törökország vásárolt, a korlátozások feloldása után nyugat-európai és japán vállalatok is vásárolhatnak. Nyugati elemzések szerint Irán kőolajexportját könnyen napi 1 millió hordós szintre is emelheti a jelenlegi 700 ezer hordóról, és ezzel jelentősen javíthatja — teli hónapokban! — a piaci egyensúlyt. Gyors és látványos változást azonban illúzió lenne várni, és ennek alapvetően gazdasági okai vannak. Az iráni könnyűolaj ára ugyanis 1981. január 1-től hordónként 37 dollár — ehhez még esetenként különféle jogcímenek illetékek is járulhatnak —, miközben a hasonló paraméterekkel rendelkező szaúdi könnyűolaj mindössze 32 dollárba kerül. Előfordulhat tehát, hogy — különösen a jelentős készleteket tartalmazó társaságok — az iráni ajánlatokat kereskedelmi szempontból nem tartják majd elfogadhatónak. (Japán például 1980 áprilisáig naponta 520 ezer hordó nyersolajat vásárolt Irántól, amikor a szigetország vállalatai megtagadták a magasabb ár fizetését, és a szállítástok leálltak.)

Elvileg azonban az akadályok elhárultak a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztése előtt. Az EKG tanácsa már január 20-án elvi döntést hozott a korábbi korlátozások megszüntetéséről, és hasonló értelmű nyilatkozatok hangzottak el több nyugat-európai fővárosban, továbbá Kanadában és Ausztráliában is. Feltehetően hasonlóak a nézetek washing-

toni kormánykörökben is, azonban az érintett amerikai vállalatok várhatóan még egy ideig versenytársaiknál óvatosabban fognak iráni szállítási kötelezettségeket vállalni. Az iráni megrendelésekre a jelenlegi konjunktúrális helyzetben valamennyi országban rá lennének szorítva, az embargó egy akkori felmérés szerint évente mintegy félmilliárd DM értékű nyugatnémet exportot tett lehetetlenné.

Visszatérhetnek a szakértők?

A szankciók feloldása várhatóan az iráni gazdaságra is kedvezően hat. Teherán először is hozzájutott mintegy 3 milliárd dollárnyi összeghez, melyet azonnal importjának finanszírozására fordíthat. Arra sincs már szükség, hogy az ország harmadik kézen közvetítőkön keresztül vásároljon, a normálnál 10–15 százalékkal drágábban. A feloldás után megnyílnak Irán előtt a nyugat-európai kikötők és tranzitútak, az országba irányuló kivitel élvezheti az exportfinanszírozási rendszerek segítségét. Keresletet csak a dubai és Abu Dhab-i csempészek érezhetnek, akik tavaly — busás profitért — fogyasztási cikkekben és pótalkatrészekben egyaránt igyekeztek az ország ellátását biztosítani.

Elképzelhető, hogy visszatérhetnek Teheránba a fejlett tőkés országok szakértői, mérnökei is, folytatódhat a Bandar Khomeini petrokémiai óriás szerelése. (Ennek a projektnek az értéke 3 milliárd dollár, azonban a japán szakemberek már a sah idejében is csak félgözzel kiviteleztek.)

Irán tehát ismét fejleszthet, hiszen lesznek, akik szállítanak majd nekik. Az ország súlyos problémái azonban a folyó gazdasági tevékenységhez kapcsolódnak. Jele mindennek a rendkívül magas infláció, az aggasztó munkanélküliség és az ijesztő mértékű kapacitáskihasználatlanság. (Vagyis: ha a kapacitások kihasználhatatlanok, akkor Iránnak aligha új beruházásokra lenne szüksége.) A túszdráma lezárása talán lehetőséget ad Teheránban arra is, hogy az ország többet foglalkozzon saját égető problémáival.

A túszoik ugyan elhagyták Teheránt, a körzet azonban még most is válságóc, hiszen az Irakkal vívott háború nem ért véget. A válságócok pedig, mint időzített bombák, veszélyeztetik a normális világgazdasági kapcsolatlendítés funkcionálását.

Gonda György — Szentgáli Péter

★

A KOPINT jelenti.

Az elmúlt héten jelentősebb változás a tőzsdécekké árában nem volt. Némileg csökkent a bűza, a szójabab, a szójadara, a lenmag, a ricinusolaj és a zsir ára. Valamivel erősebb csökkenést mutatott a cukor, a kávé, a kakaó és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése. A repce- és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése. A repce- és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése. A repce- és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése.

Az elmúlt héten jelentősebb változás a tőzsdécekké árában nem volt. Némileg csökkent a bűza, a szójabab, a szójadara, a lenmag, a ricinusolaj és a zsir ára. Valamivel erősebb csökkenést mutatott a cukor, a kávé, a kakaó és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése. A repce- és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése. A repce- és a kakaópor, valamint a napraforgóolaj árjegyzése.

Decemberben 0,9 százalékkal nőttek a kiskereskedelmi árak Franciaországban. A most közzétett adat azt jelenti, hogy tavaly összesen 13,8 százalékos ért el az áremelkedés francia földön. Ez a legrosszabb arány 1974 óta.

Kapunyitás

Az EMEXPORT új jogosítvánnyal — Az igazi nyertesek

Ugyanazt — másként. Tömören így összegezzük az a szervezeti változás, amely a mintegy negyedszázados múltra visszatekintő EMEXPORT Fővállalkozó Vállalatnál végbement. Január 1. óta az addig hiányzó láncszem is adott: a cég önálló exportjogot kapott.

Amíg a magyar építőipar az igények — és nem a kínálat — versengése jellemezte, a kivitelezők kedvükre válogathattak, hogy hol, milyen, általuk diktált feltételek közepette lássanak munkához, kevés érv szólt amellett, hogy az országhatárokon túl is dolgozzanak. Dolgoztak persze akkortájt is külföldön, hiszen az nemcsak jövedelmező, hanem a szakmai ismeretszerzésnek is jó eszköze — ám e szomszédolás nem volt meghatározó tényező az építővállalatok gazdálkodási mérlegében. Az elmúlt esztendőben változott a helyzet: itthon módosult az építési igény, jó néhány kivitelező és tervező szervezet nem képes kellően kihasználni nagy értékű berendezéseit, kamatoztatni a gyakorlat során szerzett szellemi tőkét.

A hatodik ötéves terv kimondja: „Növelni kell az építőipar gazdaságos — elsősorban az ipari technológiák exportjához kapcsolódó — kivitelét”. Népgazdasági és vállalati érdek tehát, hogy szervezettebbé váljon az építők külmunkája.

Hely a csapatban

Változatlanul elsődleges feladatunk, hogy fedezzük a hazai igényeket — mondja Bárony János, az ÉVM főosztályvezetője. — Am a körülmények oly módon változtattak a korábbi szemléletben, hogy időszerte vált: az itthoni igények kielégítésén túl kapunk nyitunk a külföld felé, ha lehet, a konvertibilis piacokra.

Mi indokolta, hogy az EMEXPORT feladatkörét bővítsék, hiszen az építők eddig is kapcsolatban álltak külkereskedelmi vállalatokkal?

Ha van olyan ÉVM-vállalat, amely külkereskedelmi ismeretekkel rendelkezik, akkor miért csupán áttételesen, fővállalkozóként dolgozzon külföldön? Ugyanakkor az önálló exportjog nem azt jelenti, mintha az EMEXPORT monopóliumhelyzetbe került volna. Ha most fokozott támogatásban részesítjük a vállalatot, ez nem mond ellent annak, hogy az építők korábbi külkereskedelmi partnereikkel is együttműködjenek. Amennyiben egy más tárcához tartozó külkereskedelmi vállalat már jelen van valamelyik nyugati piacon, s ott jártas a helyi viszonyokban — jó híre kelt —, akkor előnyös szerződni vele. Am e csapatban helye van az EMEXPORT-nak is! S a feladata sem csekély: meg kell ismernie azt a területet, ahol a magyar építők dolgozni akarnak. Tájékozódni kell a szakmai, a finanszírozási, az adózási, az anyagforgalmazási szokásokról, tudnia kell a helyi importakadályokról, s még folytathatnám a példalózást. Ez az egész építőiparra vizsgálható. A külföldi szereplés érdekében a hazai szemléleten is igazítani kell: gyorsabbá, rugalmasabbá tenni a tervezés, a kivitelezés folyamatát.

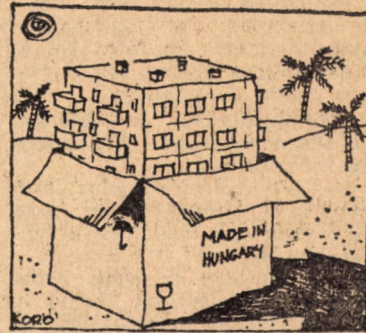
Ahol megtanulták

Dr. Szabó Miklós vezérigazgató mintegy másfél éve került az EMEXPORT élére. Kezdetből fogva döntőnek — szavait idézve: a létezés alapfeltételének — tartotta, hogy a vállalat önálló exportjogot kapjon. Miért?

Amíg csupán fővállalkozóként dolgoztunk külföldön, a külkereskedelmi vállalatok közvetítése drágította és nyújtotta az ügymenetet. Mozgásterre van szükségünk ahhoz, hogy kifejthessük képességeinket, ambícióinkat. Az utóbbi két-három esztendőben döntően a szocialista országokban kötöttünk üzleteket: Csehszlovákiában szállodák,

diák- és munkásszállók épültek, ugyancsak a mi fővállalkozásunkban épült meg az ungvári hotel, porcelángyártat hoztunk tő alá és szereltünk fel az NDK-ban, de dolgoztunk Algériában, Irakban, Szíriában, az NSZK-ban és a szomszédos Ausztriában is. Ezekben az országokban is lehetőségünk van a továbblépésre, de másutt is keressük a megrendelőket.

Ugy hírlík: sokan óvták a vállalatot, hogy a számára kevésbé ismert külkereskedelmi munkát megkezdje...

Voltak, és gondolom, vannak is, akik féltének bennünket. Meglehet, a legjobb szándékkal, hiszen e profilbővítés kétségkívül kockázattal jár. A legfőbb érv az volt, hogy nem rendelkezünk kellő felkészültséggel. Akkoriban ez igaz is volt, részben még ma is az —, de fél-háromnegyed éven belül az ismerethiány pótolható.

Személycserékkel?

Ugy is. De nemcsak úgy. Munkatársaink jó része gyakorlatot szerzett a külföldi munkában, természetesen, hogy számíthatunk rájuk. Oktatási programot dolgoztunk ki a számukra: külkereskedelmi és jogi ismeretekkel gyakorlati tudásukat, vagy korszerűsítik-felfrissítik korábbi ismeretanyagukat. Tény viszont, hogy az idegen nyelv tudása fokozottan előtérbe került, s olykor elkerülhetetlen volt a minőségi váltás. A létszám bővítéséről viszont nincs szó: mindössze tizenöt-húsz, korábban másutt dolgozó szakember csatlakozott, vagy csatlakozik hozzánk. E cserélődés várhatóan tavaszig befejeződik. Amikor híre ment, hogy januárban megkapjuk az önálló exportjogot, egy helyre tíz jelentkező is akadt. S ami örömdetes volt: sokan közülük nemcsak az önéletrajzukat küldték el, hanem írásban mellékelték a szakmai elképzeléseiket is.

Az újak közül való dr. Balcsy György, aki a most életre hívott kereskedelmi irodát vezeti. Ott a munkatársak fele új — külkereskedelmi, illetve külkereskedelmi is foglalkozó iparvállalattól szerződtek át.

Piaci stratégiánk három fő területre összpontosul — említi. — A szocialista export fenntartására törekszünk, hiszen az biztos bázis. Szovjetunióbéli és csehszlovákiai építkezésekről, NDK-beli, lengyel és jugoszláviai vállalatokkal, harmadik piacokon folytatandó együttműködésekről tárgyalunk. Lehetőségeket látunk a fejlődő országokban, ám azt is tudjuk: mivel a felvonulás a helyszínre, a munka feltételeinek a megteremtése sokba kerül, csak nagyobb távú vállalkozás lehet rentábilis a számunkra. Ezt szem előtt tartva, kezdtük meg tárgyalásainkat, s kötöttünk szerződést Líbiában. Harmanc hónap alatt ezer, egyenként 120–180 négyzetméteres lakást, s melléjük közintézményeket építünk, a Szabolcs és a Baranya megyei Állami Építőipari Vállalattal együttműködve. Algériában kétezer lakás megépítéséről tárgya-

lunk, a Nikexszel közösen: a szerződés első része aláírásra kész, immár a helyszínekről beszélünk. Ami pedig az európai tőkés országokat illeti: a lehetőségeket keressük, hogy jobbra alvállalkozóként, de esetenként fővállalkozóként is megjelenhessünk. Az NSZK-ban a Bayer céggel tárgyalunk, ajánlatunkat kedvezőnek tartják. A hazai építőanyag-iparral kooperálva, az ausztriai lehetőségeket fontolgatjuk, a piacukatást megkezdjük.

Miként fogadták az EMEXPORT megjelenését a korábbi partnerek, a magyar külkereskedelmi vállalatok? Mennyire tartanak a konkurenciától?

Ha jelentünk is konkurenciát, valóban hégappólló szerepünk lesz, hiszen eddig a komplett nagyberendezések exportjából hiányzott az építési láncszem. Ha kezdetben éreztünk is tartózkodást, a napi munka elsodorta az aggályokat. Erződik a piaci munkamegosztás. S a jövőben is lesznek olyan vállalkozások, amelyekben más külkereskedelmi vállalattal együtt veszünk részt. Nem konkurenciát, hanem érdékösszeget szeretnénk.

TESCO-kapcsolattal

Az EMEXPORT, mint fővállalkozó, az elmúlt években gyakran működött együtt a TESCO-val. Erdemes meghallgatni, miként vélekedik a további együttműködésről az ottani vezérigazgatóhelyettes, Orosz István:

Az EMEXPORT társvállalatunk, s nem konkurenciánk! Kapcsolatunk hagyományos: jó ideje dolgozunk együtt, az építéssel, műszaki szolgáltatásainkhoz gyakran ők adták az ipari hátteret. Azt reméljük, hogy teendőink nem csökkennek, sőt: növekedni fognak. Alapvetően azért, mert az EMEXPORT-tal együttműködve mind az itthoni szervezés, mind a külföldi fellépés koordináltabb lesz, s kizárhatjuk az értelmetlen piaci ütközéseket.

Milyen kockázattal járhat az EMEXPORT profilbővítése?

A vállalat munkáját nehezíti, hogy a magyar építőipar, mint vállalkozás, nem tekint vissza nagy múltra. Az EMEXPORT feladata összetett és munkaigényes lesz: bárhol felkészenünk is, a kockázatok nagyobb, mintha a külföldön már bevált termékeket kínálnának. Ám éppen emiatt izgalmas a színrelépésük: ha vállalkozásuk hatékony és sikeres lesz, akkor az eredmény is nagyobb lehet a korábbi, szétszórt, egyedi munkáknál. Egy olyan lakótelep megépítése, mint a líbiai, imponáló vállalkozás. De a magyar építőipar Nyugat-Európában is lehet keresni vállalkozást, még a lépték kisebb is, mint a fejlődő országokban.

Kizárhatják az értelmetlen piaci ütközéseket — mondotta. Miként?

A líbiai munkák előkészítésében mi is részt vállaltunk, végül az EMEXPORT kötötte meg az üzletet. Ilyen együttműködésre a későbbiekben is példa lehet. Ha a TESCO jelen van egy piacon, előadódhat, hogy az EMEXPORT tár fel új munkalehetőséget a számára. Ez persze fordítva is feltételezhető. Végso fokon ez mindenkinek előnyös, hiszen az ott dolgozó építők legközelebb — esetleg éppen egy EMEXPORT-vállalkozáskor — már a helyi ismeretekkel felvértezve láthatnak munkához. Vagyis az igazi nyertes mindenképpen a magyar építőipar — és a magyar népgazdaság.

FÖLDES TAMÁS

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Finn-mongol vegyes bizottság

Helsinki-ben aláírták a finn-mongol tudományos-műszaki együttműködési vegyes bizottság első ülésének jegyzőkönyvét. A dokumentumban a két ország e téren kifejtett további együttműködésének lehetőségei korvonaláznak.

A franciaországi árakról

Decemberben 0,9 százalékkal nőttek a kiskereskedelmi árak Franciaországban. A most közzétett adat azt jelenti, hogy tavaly összesen 13,8 százalékos ért el az áremelkedés francia földön. Ez a legrosszabb arány 1974 óta.

Egy nevelési kísérlet dokumentuma

Elit osztály?

A legegyszerűbb az lenne, ha az első találkozás emlékeire hagyatkozva próbálnám megrajzolni az alábbi portrét. Szombat volt, déli 12 óra. Az osztályterem berendezése kisebbfajta palotaforradalom nyomait őrizte. A padok a terem közepére tolva szabálytalan alakzatokat formáltak, a tanári asztalon iratok, könyvek tornyosultak költői rendtelenségben, s a katedra mellett egy gyermekfélcipő árvalkodott, fényes, kunkori orrával. Megérkezett a legutoljára maradt gyerekek anyukája is, a tanítónő mielőtt utjára bocsátotta volna a pápaszemes kisdídkot, néhány mondatot fűzött ehhez mosolyogva, a másnapi kirándulásra vonatkozóan. Aztán becsukódott a terem ajtaja, Winkler Márta, a budapesti Váli utcai általános iskola tanítónője, a november óta sikerrel játszott *Iskolapélda* című dokumentumfilm főszereplője leroskadt a legközelebbi székre, és bevallotta, hogy rettentően kimerítette az elmúlt hét, kínzó fejfájását pedig az imént bekapott két fájdalomcsillapító sem enyhíti.

A kulcsszó: öröm

A függöny legördült, az előadásnak vége, s íme a főhős másik arca, a kulcsszó mögötti. De valóban igaz lenne ez a kép? Tartok tőle, hogy nem. Eppen a lényeg hiányzik belőle. Azt a bizonyos szót lenne nehéz hozzáfűzteni, amelyik Winkler Márta életének egyik legfontosabb kulcsszava.

— Az öröm! — mondja ezt már néhány nappal később lakásának parányi dolgozószobájában, az asztali lámpa, s a világító földgömb meleg fényében. — Ez az új módszernek — amit én inkább munkaformának, sőt életformának nevezek — a lényege. A hatéves gyerek, amikor az iskolába lép, már sokféle élményt hoz magával az életből. Ezt az anyagot rendszerezni kell, s tovább kell fejleszteni, megpedig olyan módon, hogy a permanens önképzés, a világ megismerésének a vágya életprogrammá váljon. A tudás megszerzésének természetesen van mechanikus része is: a gyakorlás. Ezt a mozzanatot azonban meg kell előznie a motivációnak. A gyerek akkor nyúl szívesen a tanítványhoz, ha a kíváncsiságot már fölébresztettük benne, s tudja, hogy az elvégzett munka örömet szerez neki. Ezt az örömet pedig attól a közösségtől kapja meg, amelyik elismeri teljesítményét.

— Ezek ma már jöszerevel mindenki által elfogadott általánosságok. A kérdés éppen az, vajon hogyan, milyen módon lehet ezt az ideális közösséget megteremteni. Az *Iskolapélda* című filmben olyan tanórákat láthattunk, ahol nem volt ülésrend, jelentkezési sorrend, a gyerekek feszülten mozogtak, s egymás szavába vágva vitáztak a feladatok megoldásakor...

— A film ennek a munkának kétségkívül a leglátványosabb, s a legtöbb vitára okot adó oldalát mutatta meg. Ennek a lényege a sok mozgás, a gatlások feloldása. Az imént említett „általános” célok megvalósításához 30 gyereknek és egy pedagógusnak kell együtt dolgoznia. Ahány gyerek, annyi önálló személyiség. Ahhoz, hogy eredményesen munkálkodhassunk, mindenképp meg kell ismernünk egymást, föl kell fedezni egymás értékeit és hibáit! Ezt a folyamatot segítik elő ezek az oldott légkörű, az aktuális tananyaghoz csatlakozó kötetlen viták, beszélgetések, amelyek a gyerek valódi személyiségét igyekeznek felszínre hozni.

A csend is jelen van

— Ez tehát az egyik oldal...
— Igen. De a csend is jelen

van közöttünk. Emlékezzék a filmre, amikor például az egyik vadóc kisdídkom az év végi ünnepélyen a Jevtusenkö-verseket szavalta, s a többiek lélegzet-visszafojtva hallgatták. Bőven vannak olyan játékos feladatok is, amelyek figyelemre nevelnek. Amikor például az a tanuló, aki megtalálta a megoldást, nem árulja el azt addig, amíg a társait rá nem vezeti a helyes gondolatmenetre. Vagyis megtanul segíteni a másikon. És tudja, hogy ez a fáradtság, önzetlenség megtérül majd, hiszen más esetben a közösség segít őrajta! Megtanulja az adott esetben kivárni a másik véleményét, s megtanulja azt is, melyik az a pillanat, amikor nem szabad kivárni; amikor az ő véleményére van szükség... Persze, a mi munkánknak is van mechanikus része, amikor súlykoljuk a tananyagot. Sajnos mindez nem fért bele a 70 perces filmbe, s ez sok támadásra adott alkalmat.

Hozzászólások a Fáklya klubban rendezett filmvetítés utáni ankétról.

— A véleménynyilvánítást úgy is el tudom képzelni, hogy a gyerek nem üvölt bele a másik szavába.

— A filmben az egyik jelenetnél észrevettem, hogy a háttérben két gyerek ásitott. Hogyan lehetett volna őket is bevonni a munkába? Mert a hagyományos oktatásban adottak a módszerek; rászólok, figyelemzetem...

— Nem az a baj, hogy az idősebb pedagógusok ódzkodnak az új módszertől, hanem hogy a régi módszer a friss diplomásokban is él.

— Hogyan képzelem el csoportját egy vegyeszeti gyakorlaton?

— Nem hiszem, hogy az emberi élet kudarcok nélkül élhető. Ha kisgyerekek korában ennyire óvjuk őket a nehézségektől, később hogyan bírkóznak meg a konfliktusokkal?

— Így, és ehhez hasonlóan sorjázta a kérdések; észrevételek. — Ön a beszélgetés elején a 18 éve alkalmazott tanítási módszert életformának nevezte. Nyilván nem csak a tanítványok életére, hanem a sajátjára is gondolt...

— Természetesen, mert különben ellentmondásba keverednék magammal. Hiszen, ha azt szeretném, hogy az iskola a gyerek életének természetes része legyen — ugyanúgy, mint az iskolán kívüli — én sem bújhatok más borbéba tanítás előtt és tanítás után. Nagyon játékos gyerek voltam és a játékos kedvet ma se szűgyellem. A játék nagyon komoly dolog, csak éppen tudni kell jól alkalmazni. Többek között ezt szerettem volna bizonyítani.

— Ez a bizonyítás nem lehet könnyű.

Mohácsi Regös Ferenc rajza

— Nem, s még a mai napig sem fejeződött be. Néha magam is elcsodálkozom, hogy aránylag jól bírtam a küzdelmeket... Az indulásnál szerencsém volt. Matematikában kezdődött a matematika-oktatás reformja, s pár év múlva, miniszteri engedéllyel én is kaptam egy kísérleti osztályt. Egy idő után a gyerekek annyira megszerették az új módszert, hogy maguk kérték, ne csak a matematikánál, hanem más tantárgyaknál is eszerint dolgozzunk.

— A tantestülettől kapott-e segítséget?

— Annak idején szerettem volna másokat is bevonni, de a kollégák a nagyobb zajjal, több munkával járó módszert nem fogadták el.

Visszhang

— A filmhez mit szóltak?

— Többféle képpen reagáltak rá. Voltak, akik a célját megértve elfogadták, mások kevesebbet érzik a valóságnál. Többen azt hozzák fel ellenérvként, hogy a film nem ad szakmai útmutatást. Talán kevesen tudják, nem én akartam, hogy film készüljön rólunk. S ha már így történt, jobban szerettem volna csak a gyerekeken keresztül megmutakozni.

Két hozzászólás a Fáklya klubbeli ankétról. Egy pszichológus mondta: „Úgy veszem észre, hogy sokakban a film után az a vélemény alakult ki; a demokratizmusra nevelés a szabad véleménynyilvánításban merül ki. Szerintem azonban itt többről van szó. Ezek a gyerekek megtanulnak felfedezni, küzdeni, intellektuális erőfeszítéseket tenni. Nem az rögződik bennük, hogy mondj véleményt, mert az demokratikus! Hanem, hogy akkor mondj véleményt, ha valóban van mondanivalód! S még egy fontos tanulság, amire Márta munkája megtanít: „Folytonos szorongással nem lehet dolgozni!”

Varga Tamás matematikus véleménye: „A Winkler Márta osztályaival végzett vizsgálatok meggyőző eredménnyel zárultak. Ezek a gyerekek tudnak úgy számolni, mint a hagyományos osztályokból kikerültek. Az ezeket mérések azonban nem mondanak el mindent. A fő kérdés az, hogy a gyerekek mennyire képesek számára ismeretlen problémáknak nekivágni. S a többlet ebben van!”

...és az iskola után

— Pszichológusok, nevelési szakemberek vizsgálják a tanítványait. A filmben elhangzott, hogy ezeknek a gyerekeknek az átlagnál fejlettebb az önismeretük s az igazságérzetük. Nem okoz ez súlyos konfliktusokat a felső tagozatban, s később, amikor kikerülnek az iskolából?

— Szerencsére a felső tagozatos tanárok között mindig akad egy-egy, aki megértette munkaformám lényegét. Persze, nem ők voltak többségben. Akadt olyan tanár, aki előítélettel fogadta a gyerekeket; úgy kezdte az ismerkedést: na, ti vagytok az az elit osztály? A legnagyobb ellenállást minden esetben az emberi kapcsolatokra lehetett visszavezetni. Jellemző annak a tanárnak az esete, aki sokáig sehogy sem tudott zöldre várgodni az osztállyal. Aztán egy nyári úttörőtáborozáson mégiscsak sikerült megtalálnia a hangot. Az emberi hangot! Nagyon összelepedtek... Hogy aztán az iskola után mi várja a gyerekeket?

A tanítónő kedvesen félrebillenti a fejét, így folytatja: — Küzdeni fognak az igazsáért, ez bizonyos. És talán sikerül nekik másokat is meggyőzni a küzdés értelméről!

ERDELYI ANDRÁS

Az ember tragédiája a Madách Színházban

„Rettentő látások gyötörtek”

ELHANGZOTT a dráma zárósora — „Mondottam ember, küzdj és bízzal!” —, az Ur dolga végezetten távozni készül a színről. Fordultában azonban, mielőtt a reflektorok kialszanak, jól láthatja még Lucifer gunyorosan elismerő tekintetét; mintha csak azt mondaná: Meg kell adni, ezt a legutolsó szentenciát jól kifundáltad, Uram! Huszti Péter arcán néhány pillanatra ottmarad a profi ellenfélnek kijáró kaján ámulat.

Nagy kár, hogy ehhez az előadáshoz nem illik ez a befejezés. Mert e némajáték a szövegtől független, mondhatni önálló rendezői-színészi lelemény, vagyis értelmező beavatkozás, s mint ilyen, társtalánul, magányosan bukkann elő a produkció végén. Tudniillik Lengyel György rendezése három órán át vigyázva kerül a lehetséges drámai viszonylatok minősítését; egyetlen mozzanatban sem engedve, hogy a szereplők a színjáték kölcsönös kritikái viszonyába kerüljenek egymással.

AM EZT A TÉNYSZÁMOT túlságosan egyszerű volna a koncepció hiánnyával magyarázni. Lengyel nagy vállalatba fogott ezzel a Tragédiával: a mű úgynevezett gondolati teljességét, egészének dialektikus természetét kívánta felmutatni. Ezért a viszonylag kevés húzás, s ezért, hogy az utóbbi Tragédia-interpretációkhoz képest, számos alapkérdésben tudatosan „viszálép”. Nála a főszereplők kapcsolata nem vezetők és vezetettek viszonyának társadalmi modellezéséről szól, hanem ragaszkodva a betűszerinti értelmezéshez, valóban egyfajta paradijszomi startpillanatra utal. Az előadás itt — vagyis a teremtés befejeztével, a bűnbeeséssel és a küzdelemmel — kezdődik, s ugyanezen a szinten zárul, mert Ádám és Éva „közbeeső” utazása a történelemben egyértelműen látomás, álomképsorozat csupán — nem úgy, mint például a szolnoki előadásban, amely az emberiség eddigi megélt, valóságos történeteként mutatja a Tragédia képeit, s így az eszkimó-színnel éppenhogy a jelenbe érkezik.

A Madách Színház bemutatója tehát nevezhető akár konzervatívnak is, bár magam a megállapításban nem érzek automatikus értéktelítélet, hiszen egy rendező (és egy társulat) kétségkívül elutasíthatja Az ember tragédiája profanizált, „hétköznapiasított” felfogását, s emelt fővel vállalhatja a bibliai, mitikus keretet, meg a filozófiai sík általánosságát. Kívált, ha a rendezői kérdésfelvetés — túllépve az önmaga tökélyében hívó hatalom és az önjelölés társadalmiasodni vágyó egyén politikai konfliktusán — csakugyan általánosabb érvényre törekszik. Mint most a Lengyelé is, akit inkább az ember nembeli létének esélyei izgatnak, az időbe ágyazott emberi sors, s az időtlen emberiség lehetőségei. Ettől a nagylegységű „világrámai” koncepciótól hiba volna már elvben megvonni a bizalmat; a történelem legújabb fejleményei éppenséggel aktualitást adhatnak egy sorsunkért tágabb értelemben aggódo Tragédiának.

CSAKHOGY. Míg az írott anyag — jelen esetben Az ember tragédiája — megmaradhat a szavak nyomtatott alakjának mindenki számára nyitott, szabad értelmezhetőségében, addig az életre hívott drámai szöveg már nem bírja el a parttalan általánosságot. A színpad nem egyszerűen a felmondott bölcselmek mégoly színvonalas összecsapásának tere, Maradjon bár az előadás formailag, stílusában a mítosz elvonatkoztatottságában, a szertartásjatek emeltségében, a gondolatoknak csak a színész által kifejezett, adott helyzetekben érvényes értelmezése elevenedhet meg. Hiába emeli fel Lengyel György a Tragédiát, mint filozófiai vitanyagot, ha egyszer nem képes a szereplők drámájává hevíteni. Megvallom, sohasem hittem, hogy bármely dramatikus szöveget lehetséges egyszerűen csak felmondani; ezért hadakoztam mindig „az ahogyan írva áll” — hűségét

eszményítő színházi felfogásokkal. A Madách előadása most ráncfolt: ezen a színpadon majd mindenki egyszerűen, sterilen tolmácsolja a sorok mondat szerkezeti értelmét.

Holott Lengyel „nyitóképe” éppenhogy hangsúlyozza a színházi tett jelentőségét, amikor fehér formaruhás szereplőivel sorban felszedeti a nyitott színpadon szétszórt kellékeket, sőt: Luciferrel meg az ott heverő dráma szövegtöredékét is. Azután rögtön az első mennyei képben irtózatossággal tartóztatja meg színeit, nehogy bármit is eláruljanak a situáció lényegéből. Rejtély, miként lehetett ezt az alapvetően drámai jelenetet — a hosszannázó angyalokkal, a lázadó Luciferrel, a felbőszült Teremtővel — olyan jellegtelenül beállítani, hogy akármilyen jelzővel illetném, mindenképp félrevezető volna, mert meghatározná a meghatározhatatlant. A rendező itt „vesz irányt” arra az operai képzés szervezésre, csoportmozgatásra, amellyel a szín ugyan jól kitöltődött, de mindig csak a tér, s ritkán a dráma követelményei szerint. Lélrejön egyfajta teatralitás, ami színészi vonatkozásban megengedi a legkülönfélébb modorokat, üres ágálástól a „visszafojtott intellektualizálásig”, a szcenikában, a kellékhasználatban pedig zavaros elegyet stilizációnak és eszközrealizmusnak. Csak egyetlen példa: az ominózus almát a szereplők feltartott, üres tenyerükkel jelzik, de a cherub mives pallossal áll a tolaokok elé. Fehér Miklós emelvényrendszere-díszlete kissé túltördelt, de legalább semleges. Teljesen felesleges a zsinórpadról még deszkalapokat is fölébeengedni (persze, a paracsisomi fák „lombkoronája” gyaránt), hacsak azért nem, hogy a még feleslegesebb diákat rávetíthessék. Egészében tehát mégis valami képeskönyvi, illusztratív jelleg uralkodik el a látványon, s ezt a hatást csak fokozza a színészek mindig beállított, kimódolt mozgása. Figyelemreméltó, hogy az ember-pár „intim” kettősei mennyire klasszicizáló, s ezzel rendre pódiumszerűvé merevítik a színpad középmezőjét.

ÉRTHETŐ, HOGY A RENDEZŐ az előadás játékmódjában — az egyetemes koncepciójának megfelelően — bizonyos jelképiséggel, tehát „felstilizálással” próbálkozott. Külön tanulmányt kívánna, hogy a Tragédiának ezt az egyébként felettébb lényeges, mert a nagy elméletieskedésben mindmáig feldolgozatlan problémáját „kítárgyaljuk”, annyi azonban bizonyos, hogy a dolgban rendszernek kellene lenni, és ez Lengyel színpadáról hiányzik. Nemhogy az álomlátásokban nincs egységes eszközvezet, de az egyes színeken belül is mosolygató összevisszaság tapasztalható. Lásd az egyiptomi képet, ahol a rabszolga mintegy megmutatja, hogy meghal, a „nép jaját” viszont egy artikulálatlan statisztá-üvöltés hozza a színpad mögül.

Ugyhogy kénytelen-kelletlen fenntartom azt a véleményemet, hogy túl minden koncepcionális szemponton, a magyar színház ezidáig — akár modernnek, akár hagyományosnak nevezett előadásaiban — a mesterség dolgában felkészületlen igazán a Tragédia kivívására.

A MADÁCH SZÍNHÁZ előadása is lényegesen jobb lehetne, ha a stílári kérdések határozott rendezői választ kapnának — nem utolsósorban a színészi munkára gondolok. Mert lehetséges, hogy ez a nagyot markoló, ám végül is sehová sem jutó koncepció éppen az alakítások kemény megmunkálása során, legalább a színészek személyes mondandójába „torkolt” volna. De itt mindahányan — s egymástól elszakadva — más és más módon szavalnak. Almási Éva szenvelgően (utóbbi alakításában ez egyre jellemzőbb lett), Juhász Jácint szenvtelenül, Huszti Péter okoskodón. — „S hiányzik az összhangzó értelem.”

Mészáros Tamás

Tengeri áruszállítás

Jó szélre várva

Az 1979-es mélypont után a tavalyi esztendő némi javulást hozott a tengeri áruszállítás és a hajóépítő ipar számára. A jelek szerint ez a kedvező folyamat idén — ha kis mértékben is — folytatódik. Mindezek ellenére továbbra is válságban van a tengeri áru fuvarozás és a hajógyártás, a „viziiparban” azonban lassú szerkezeti átalakulás kezdődött meg, amely szorosan összefügg az energiaellátás és a nemzetközi kereskedelempolitika eseményeivel.

Rakományarány

Tavaly a világkereskedelem mindössze 2,5 százalékkal növekedett az 1979-es 6 százalékhoz képest, s így lelassult a tengeren szállított áruk mennyiségének növekedési üteme is. 1975-ben a világ „civil” tengeri flottája 3043 millió tonna árut szállított, tavaly ez a szám meghaladta a 3700 milliót.

A továbbított rakomány 45 százaléka kőolaj volt. A vasérc részesedése 8, a gabonáé 7, a széné 5, míg az egyéb (vegyes) áruké 35 százalékot ért el. Az összehasonlítható statisztikák tanúsága szerint fokozatosan csökken a kőolaj részesedése az összes szállított áru mennyiségében, ugyanakkor egyenletesen növekszik a szén és a gabona részaránya. Az évtizedünkre vonatkozó szállítási előrejelzések a kőolajrakományok további csökkentését és az ömlesztett szilárd áruk előretörését „jóslják”.

A hetvenes évek második felében a kőolajforgalom részesedése a világ tengeren meg szállított áruké meghaladta az 50 százalékot. A visszaesés oka mindenekelőtt az energiatakarékosság, s az alternatív energiaforrások fokozatos terjedése. A szén ismét reneszánszát éli, szinte hónapról hónapra emelkedik a kontinensek közötti „szénforgalom”. Ugyancsak növekedik a tengeren szállított gabona mennyisége: 1980-ban különösen a Szovjetunió és Kína vásárlásai bővítették a forgalmat. Visszaesett a korábbi évekhez képest a tengeren szállított vasérc mennyiségének növekedési üteme, s ez az irányzat a fejlett tőkés országok acéltiparájának megrendült helyzetével magyarázható.

Várható változások

Továbbra sem büszkélkedhet jó eredményekkel a világ kereskedelmi flottája, bár kétségtelen, hogy az 1978-79-es pangás már csak rossz emlék. A csekély javulás ellenére sem várható, hogy belátható időn belül ismét beköszönjön a hetvenes évek első felének aranykora, amikor a nagy hajóépítő üzemek nem győzték teljesíteni a megrendeléseket. A

londoni Lloyd's biztosítótársaság adatai szerint a világlotta kapacitása 1980 közepén 420 millió bruttóregisztertonna (BRT) volt, s a 300 BRT befogadóképességénél nagyobb hajók száma elérte a 34 ezret. A világ hajóparkjának befogadóképessége évente most már csak 2 százalékkal bővül, ami meglehetősen halvány eredmény az öt évvel ezelőttihez képest. (A kapacitásnövekedés átlaga a 70-es évek közepén meg 8-10 százalékos volt.)

A világlotta befogadóképességének 10 százalékát a szocialista országok kereskedelmi hajói adják. A Szovjetunió tengeri szállítójárműveinek a kapacitása meghaladja a 20 millió BRT-t, Lengyelorszáé a 6, az NDK-é pedig a 3 millió BRT-t. A szocialista hajózársaságok forgalmában az elmúlt évtizedben és 1980-ban nem volt visszaesés, a szállított áruk mennyiségének növekedése jócskán meghaladta a világlottát. Ugyanez jellemző a hajógyártásra is. A szovjet, a lengyel, az NDK és a bolgár hajógyárak teljes kapacitással dolgoznak, megrendelők között mind több a nyugati hajózársaság.

A 70-es években mindenekelőtt a tankhajók voltak a vízi országúti „sztárok”. Napjainkban elsősorban az ömlesztett árut szállító hajók iránt növekedett az érdeklődés. Jelenleg a világlotta hajóinak 47 százaléka tankhajó, ezek 20 százaléka hosszabb ideje rakomány nélkül vesztegel a kikötőkben. (Kedvező jelenség, hogy tavaly 1979-hez képest kevesebb hajót ítélték kényszerlebotlásra tartós munkanélküliség miatt.)

A konkurencia leckéi

Az előrejelzések szerint az elkövetkező években meredeken esik majd az igény a tankhajók iránt, de a tőkés gazdasági ciklus egy-egy hullámhegye időnként hozhat némi fellendülést mind a gyártók, mind pedig a tulajdonosok számára.

Folyamatosan emelkedik majd viszont a kereslet az ömlesztett árut szállító hajók iránt, tehát a hajógyáraknak át kell szervezniük termelésüket. Nem fog nehezükre esni a szerkezetváltás, hiszen gyártókapacitásuk jelentős része évek óta kihasználatlanul áll.

Szakemberek véleménye szerint a hajózás (vagyis a tengeri áruszállítás) és a hajóépítés még sohasem volt annyira konjunktúraérzékeny, mint ebben az évtizedben. Minden jel arra mutat, hogy *lényeges javulásra az iparág jó ideig nem számíthat*, a mélypontból azonban már megkezdődött a kilábalás. Tovább éleződik majd a hajózársaságok versenyében minden tonna szállítandó áruért, a hajógyáraknak a megrendelésekért folytatott harca pedig az eddiginél is keményebb lesz.

G. Gy. — SZ. P.

Mai kommentárunk

Hiánycikk — féláron

Nagy árleszállítás — kisgépekre... Azokat a kistermelőket örvendeztetették meg vele, akik házkörül — vagy hobbykertjükben szőlővel bíbelődnek. S mert némelyiküknek — hallottam már ilyet — egy-egy tőken 300 kilos termése volt — ebből már eladó bor is lehet.

Meghózzá olyan, amely vetekszik a legjobbakkal. Viszont az alkalmi borászok mégiscsincenek könnyű helyzetben, hiszen a bortermehez feldolgozó gép kell, s kispépgyártóink nem kényeztetik el őket. Nincs szőlődaráló, szőlőprés, de kis hordó sem. Aztán megjelent a hír, hogy a budapesti Borászati Szaküzletben *olcsóbban* kapható ez is, az is... S mert megígértem valakinek, hogy egyszer majd

veszek neki egy szőlődaralót, úgy éreztem, most jött el a vásárlás ideje — féláron!

A boltban lehűtötték vásárlási lázamat. Az eladó csak annyit mondott: „Ugyan kérem...” Aztán udvariasan megmagyarázta, hogy az a néhány darab, amely 800 forintért *nem talált (!)* gazdára, négyháztalért elkel.

Most azon tűnődöm, hogy mennyivel került többbe az árleszállítás meghirdetése, mint amennyi haszon származott belőle? S vajon hányan *hűtöttek le* hozzám hasonlóan a boltban, amikor például szőlődaráló helyett csak ezt kapták: Ugyan kérem!

Minek hirdetnek féláron olyat, ami nincs — teljes áron sem?!

— vált —

Hitelez a tag

A tulajdonosi érzet, ha tettekről van szó — Egy példás kezdeményezés határai

A Tudomány és Mezőgazdaság egyik régebbi számában olvastam dr. Szénay László kandidátus egyik tanulmányát, amelyben elemzi a *tiszakarádi Új Élet Termelőszövetkezet* fejlődését. Leírja, hogy kezdetben laza a munkafegyelem, aminek egyik jele: a tagság gondolatvilágában a gazdaság nem a „miénk”, hanem az „övék” felfogásában tükröződik.

Ez az „övék”: az állam, vagy a szűkebb termelőszövetkezeti vezérkar, más szóval, a „bennfentesek”. Mihelyt azonban valakit a közös tulajdon elleni vétségben lelepleznek, rögtön hangot váltanak: „*úgyis a miénk*” — így válték kisebbíteni tettüket a bűnösök és pártfogói. Ez a sajátos kettősség, a pillanatnyi érdekeknek megfelelő szóhasználat azonban csupán a tsz történetének első periódusára volt jellemző. Amikortól — s ennek már jó évtizede megvan — „*tulajdonosi mivoltukkal is élni képesek ezek az emberek*”, mind többször hallatszik a „miénk” kifejezés, mégpedig mint a kollektív munka és felelősség szava-bizonyosága. („*Megnézzük, átvesszük, nem engedjük.*”)

Könyvben, kölcsönösen

... 1981-ben tartják a mezőgazdasági szövetkezetek IV. kongresszusát. Ilyen ünnepi alkalomkor számba veendő a mozgalom megannyi vonulata, a szorosan gazdaságának fölfogottakon kívül a különféle bizottságok szerepkörének megvizsgálása éppúgy, mint a szövetkezeti demokrácia érvényesülése a jócskán megnagyobbodott tsz-ekben, illetve — kisebb részben — szakszövetkezetekben, és így tovább. E sokirányú munkálatok már megkezdődtek a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsában, így elkészült egy dokumentum, amely a tagok és a szövetkezet ügynevezett kapcsolatrendszerének helyzetképét igyekszik görcső alá venni.

Dr. Sáray Györggyel, a TOT szövetkezetpolitikai főosztályának vezetőjével vettük sorra az aktuális tennivalókat.

— A könyvi Haladás Tsz száz tagja kétmillió forintot hitelezett a szövetkezetnek, ennyi hiányzott ugyanis a fölépitendő takarmánykeverőhöz... Vajon lesz-e, lehet-e gyakorlat az ilyesfajta kölcsönnyújtás?

— Remélem, azzá válik — mondja a főosztályvezető. — Persze értem, milyen aggályai vannak: hogy ugyanis mit szól majd ehhez az OTP, a takarékszövetkezet? Olvastam a kérdéses riportot, abból is kitetszik, hogy nem tapsoltak az ötletnek a takarékszövetkezetiek, miért is tapsolnának? De hát régi keletű szövetkezeti elv érvényesüléséről van szó, aminek jelentősége mai, tőkésüzemi világunkban sokszorosan nagy. Ne feledjük, hogy kölcsönösségről kell beszélnünk, hiszen a közös is támogatja különféle eszközeivel például a háztáji gazdálkodást, hogy más példát ne is említsek. Ennek méretei úgy-

szólván le sem fordíthatók a számok nyelvére, míg másfelől tudjuk, hogy — sajnos — alig százmillió forint az a pénz, amit a tagság adott kölcsön az ország termelőszövetkezeinek.

Akadályok?

— Melyek az akadályok?
— Sokhelyütt az, hogy az OTP, lévén állami tulajdon, mégis csak

nagyobb garanciát jelent a tagok tudatában. Ez érthető — mi történik, ha szanálni kellene a gazdaságot? Továbbá az egyforma kamat, amit a kölcsön után mind az OTP, illetve a takarékszövetkezet, nem különben a tsz nyújt, sőt, szintúgy nem lendítik az utóbbi serpenyőbe a megtakarított forintokat. A kiút? Ma még embrionális a javaslatunk, ám azt tartjuk követendőnek, amit az áfészek máris gyakorolnak: *célrészlegyeket* adnak ki valamely üzlet megépítése előtt, 5 helyett 6 százalékos kamatot fizetnek, s a megnyílt bolt, áruház, étterem hasznából is *jobbán* részesedhetnek a kölcsönt adók, mint mások. Így, vagy úgy, a szűkülő fejlesztési források mindenképpen indokolják a tagság fokozott bekapcsolását ebbe a gazdasági áramkörbe.

— *Há meggondoljuk, ez azért is elvárható, mert a tsz-ek alapítói annak idején saját jószágukat, földjüket vitték a közösbbe, kevésbé reménytelen időkben. A ma belépő tag pusztán munkakeréjét tudja nyújtani, ami persze korántsem kevés, de célszerű lenne határozottabb állami ösztönzés is az említett „bekapcsolás” fölgyorsítása érdekében...*

— Az újonnan belépők már többnek, mint az alapítók történelmi tetteinek folytatásaként fogják fel a szövetkezethez tartozást — véli beszélgető társam. — Egyéni boldogulásuk miatt, tudatos elhatározással válnak taggá, sokkalta tudatosabban, miként esetenként maguk a ködös jövőt, vagy még azt sem látó alapítók. Mindenképpen az érdektényezők azok, amelyek alapvetően befolyásolják a tag és a szövetkezet közti kapcsolat irányát. Így a tag joggal igényel folyamatos munkalehetőséget, magasabb életmódot, több kulturális lehetőséget és támaszt a házépítésben, egyebekben.

— *Apropó, lakásépítés: azt olvastam egy dokumentumban,*

hogy már nem tarthatók fenn a hátrányos megkülönböztetések e témakörben. *Miről van szó?*

— Arról — válaszol a főosztályvezető —, hogy az OTP kevesebb hitelt nyújt egy tsz-tagnak, mint-ha állami gazdaságban, vagy az iparban dolgozna.

— *Egyáltalán: hogyan alakul a tsz-tagság tábora?*

— Ma hozzávetőleg félmillió aktív és ugyancsak félmillió passzív, tehát nyugdíjas és járadékos tsz-tagról szokás beszélni — folytatja a diskurzust dr. Sáray György. — Ezenfölül van még 120 ezernyi alkalmazotti réteg is a szövetkezetekben. A tagság, ha szerény mértékben is, de *fiatalodik*, ami önmagában abból a tényből következik, hogy az évente 40 ezer kilépőt — ide értvén a nyugdíjba vonulókat is — ennél valamivel több új belépő követi. Hogy mi ösztönzi e kedvező folyamatot? Szólamként hat, de kétségtelenül a legfontosabb tényező: a *biztonság* érzete. Ma már nem az esztendő végeztével állapítják meg, s osztják ki így a zárszámadások évadján az évi keresményt, tehát nem utólag történik meg ez, hanem *havonta részesül* fizetésben a tsz-tag, akár csak a munkás. Hogy ez mennyi? 1979-ről vannak, lehetnek még csak végleges adataim, e szerint akkor 3536 forint jutott havonta minden szövetkezeti dolgozóra, míg az állami gazdaságok munkásaira 3714, az ipariakra 3984 forint. Ebben a háztájiból származó *jövedelem nincs benne*, de hát ne feledjük, hogy az állami gazdaságokban *is osztanak* illetményföldet.

Foglalkoztatási viták

— *Egy tsz-tagnak fölmondani ugyebár nem lehet...*

— Nem, csakis fegyelmi vétség esetén. Amiből, tehát a foglalkoztatási kötelezettségből mindig is adódtak viták, így ma is vannak. Sokan *támadják* ezt a kötelezettséget, főként ott, ahol sűrű a taglétszám és fejlett a technika, így egyebek közt Veszprém, Zala, Szabolcs-Szatmár megyében, vagy a bihari részen. Ahol csak annyi a tag, amennyi kell, azt panaszolják az elnökök, hogy *többen visszavonulnak a háztájiba*, pedig a közösbben is akadna tennivalójuk. Tájéraztunk egy-egy fiatalok részéről — fölvetődik: szeretnénk 40 óras, tehát ötnapos munkahetet. Mindent összevetve azt tapasztaljuk itt a TOT-ban, a hozzánk beérkező adatok, jelzések összesítésével, hogy a foglalkoztatás két szélső értéke, a minimális 1000—1500 és a maximális 3000 óra munkaidő fokozatosan *közeledik* egymáshoz. Közérdek — még hozzá nem pusztán szövetkezeti, de *össztársadalmi* értelemben az —, hogy többletmunkát a tag lehetőleg a tsz-ben vállaljon, mert ily módon kevesebb külső munkaerőt kéne igénybe venni. Aminek *megítélése közvéleményünk egy részében legalábbis vitatott.*

Keresztényi Nándor

Csökken az Egyesült Közösségek acéltermelése

Az Európai Közösségek Bizottságának ellenőrzése alá vont közösségi *nyersacélttermelés* az elmúlt év utolsó három hónapjában *19 százalékkal csökkent* — közölte a bizottság. Az acéltermelés csökkentésére hozott határozat érvénybe június végéig tart. Addig az acéltermelésnek — az egyes acélfajták tekintetében — 13-20 százalékkal kell *kevesebbnek* lennie mint amennyi az 1979-es esztendő hasonló időszakában volt.

Nőtt az NDK gabonatermelése

Az NDK-ban az elmúlt tíz év alatt *mitnegy 40 százalékkal növekedett a gabonafélék ösztérése* — 1990-ban 38,1 mázsa volt a hektáronkénti termésátlag —, de a gabonatermesztésre alkal-

HORIZONT

mas területek *korlátozott* volta miatt a Német Demokratikus Köztársaság a jövőben is *behózzalra* szorul ezekből a termékekből. A gabonafélék mellett az NDK továbbra is importál *takarmányféléseket* és gyümölcsöt.

A Német Demokratikus Köztársaságban naponta 34 5000 sertést és 4600 szarvasmarhát vágnak. A napi tejtermelés 19 ezer tonna, tojásból pedig 14 millió darab. Burgonyából 8000 tonna, zöldség- és főzelékfélékből 4500 tonna a napi szükséglet.

Svájcban szigorítják a banktitkokat

A svájci pénzügyi hatóságok *tovább szigorították* a banktitokra vonatkozó rendelkezéseket: ezentúl az *arany vásárlására* és

eladására vonatkozó havonkénti adatokat a *teljes mennyiségére*, nem pedig az egyes országok által eladott vagy vásárolt arany mennyiségére adják meg. Az intézkedés oka: a zürichi bankok arra panaszkodtak, hogy a piaci műveletekről közölt részletes adatok rontják kapcsolataikat ügyfeleikkel.

Megcsappantak az USA gabonakészletei

Az amerikai mezőgazdasági minisztérium jelentése szerint megcsappantak az ország gabonakészletei. A múlt évi termés — a nyári szárazság miatt — *elmaradt* az előbbi évek termésétől. Mindössze *búzából* értek el jó termést, mivel ennek a gabonafajtának nagy részét már a hóhullám betörése előtt learatták. Búzából 11 százalékkal termett több, mint 1979-ben.

Díjzabás

Elmaradtam, gazdaságtalanul elmaradtam a tervezés mai magyar szintjétől. Jobban kellett volna megszerveznem a tavalyi évem, a tavalyelőtti, az azt megelőzőt és így tovább. Akkor talán már most tudnám, hogy az idén mi fog történni velem. De nem tudom.

Idegesen lapozgatom a naptáramat, kis házi telefonkönyvecskémet. Versenyben vagyunk. En meg a posta. Kaptam ugyanis néhány nap haladékot. Már most tudom, hogy az elkövetkező vasárnaptól minden levelem jóval többre fog kerülni, minden telefonközleményem ára több lesz. Bár ezzel legalább egyenes arányban emelkedne közlendőim értéke is. De félek, hogy ez nem fog bekövetkezni.

Kár, hogy nem most vagyok szerelmes egy távoli nőbe. Hogy megemelné lángoló szavaim értékét a szerelmes levél megnőtt postaköltsége. De félek, hogy ez sem fog bekövetkezni.

Igy nem maradt más hátra, mint találgatnom, hogy mi az, amit az esztendő során majd megírnék különféle leveleimben. Igyekszem e néhány nap alatt, vasárnapig postára adni őket. Ne csodálkozzanak Szilveszter keresztnevű ismerőseim, ha a közeli napokban üdvözlő kártyát kapnak tőlem. Ne is csodálják a fejüket a késlekedés miatt. Az üdvözlőt nem a múlt esztendő végéről maradt el. Ennek az esztendőnek a végére vonatkozik.

Ugyanis versenyzünk. En meg a posta. Így még február elszejé előtt megírok mindenkinek minden sületlenséget. Ezt is. Még olcsó. Most tessék.

— lei —

Tűz Tamásban és Szatymazon

A Tolna megyei Tamásban, a Vörös Hadsereg út 5/1. szám alatt kigyulladt egy 50 négyzetméter alapterületű, italboltnak használt faház. A helyszínre érkezett tűzoltóságok a tüzet rövid idő alatt eloltották. A tűz keletkezési okának megállapítására a rendőrség a tűzoltóság bevonásával vizsgálatot indított.

Ugyancsak tűz pusztított a sándorfalvi Házipari Szövetkezet Szatymaz külterületén levő nyitott színházban, ahol mintegy 500 mázsa balázott cirok kapott lángra. A Csongrád megyei tűzoltók a tüzet egy óra alatt megfékeztek. A tűz következtében jelentős anyagi kár keletkezett.

Ma: Tévébörze

A kenőanyagba jutott és a motorok, gépek, hidraulikus berendezések élettartamát megrövidítő szilárd szennyezőanyagok hatásának csökkentésére, megszüntetésére az egyetlen lehetséges a megfelelő olajszűrés. A Tévébörze ma délután 17 óra 50 perckor az egyes programon kezdődő adásban az Armafilt szövetkezet olyan új finom jelzésű olajszűrőjéről lesz szó, amely — túl az üzemi kísérleteken — ebben az évben már a személygépkocsiktól a legkülönbözőbb erőgépekig használható lesz.

Ügetőverseny-eredmények

1. Cantata (9) — Erdőszépe (4) — Fűzfaliget (6) — 53, 16, 12, 22. — Befutó: 73, 209. — Hármas befutó: 898.
2. Gábor (5) — Gebel (6) — Gracilis (1) — 15, 11, 10, 11. — Befutó: 39, 31.
3. Fűtűbős (4) — Dóri (7) — Fehérarany (9) — 29, 17, 46, 19. — Befutó: 167, 82. — Hármas befutó: 1850.
4. Erdőszépe (3) — Egető (9) — Bárcsak (2) — 17, 12, 17, 18. — Befutó: 57, 28.
5. Vulkán (9) — Darling (8) — Dália (5) — 354, 45, 17, 16. — Befutó: 308, 400. — Hármas befutó: 2903.
6. Detektor (5) — Complex (6) — Zegzug (7) — 27, 11, 11, 16. — Befutó: 27, 91.
7. Előntetien (1) — Cantata (9) — Fűzfaliget (5) — 41, 10, 10, 10. — Befutó: 102, 202.
8. Cedrus (9) — Arnold (4) — Esztrád (2) — 16, 13, 17, 33. — Befutó: 28, 85.

Új köztéri kompozíciók a fővárosban és vidéken

Márciusban felavatják Bartók Béla szobrát

Idén 37 bronzból öntött és 21 kőbe faragott alkotás készül el a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat műhelyeiben, hazánk közterein díszítésére, illetve a múzeumok gyűjteményeinek gazdagítására.

Március végén, a Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségsorozat nyitóakordjaként avatják fel Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész kompozícióját. A mű nemcsak a zeneszerző portréját formálja meg, hanem — Bartók-népi elkötelezettségét, szellemi nagyságát jelképezve — hangrálbat is ábrázol, s egy kö-

sziklán kap helyet. A bronz emlékgyűjtést a Kosztolányi Dezső tér Bartók Béla út felőli részén állítják fel.

Az idei év Medgyessy Ferenc születésének centenáriumi éve is. A magyar szobrászat kiemelkedő alakjának egy kőbe faragott, fekvő női aktját készítik el ebből az alkalmából. Az eredeti modell alapján létrehozott művet a debreceni Déri Múzeum — amely Medgyessy munkásságának legteljesebb anyagát őrzi — rendelte meg.

Marton László, Munkácsy-díjas alkotó szoborcsoportja Veszprém városközpontját gazdagítja: a mű

keretét adó hatalmas kőracs harci jeleneteket foglal magába. Jelentős megbízást kapott a fiatalabb szobrászvezeték egyik képviselője, Bors István: Tancsics Mihály emlékművét készíti el, amely Kaposvárra, a forradalmár nevét viselő gimnáziumba kerül.

Varga Imre Kossuth-díjas művész négy szobrát öntik bronzból. Életművéből a tervek szerint jövőre állandó kiállítás nyílik, s ennek anyagát készítik elő. Pándi Kiss János két bronzszobrát a szentendrei múzeum részére formázzák meg.

JÓVÁHAGYTA a megye tanácsainak 1981. évi költségvetési és fejlesztési tervét a Tolna megyei Tanács. A testület tegnap megtartott ülésén hangsúlyozták, a fő feladat a lakosság legszélesebb körét érintő alapellátások színvonalának megőrzése, javítása.

AZ ALLAMI OPERAHÁZ balett-kara Torinóban vendégszerepel Delibes „Sylvia” című balettjével. Sikeres turnéja közben a társulat megkoszorúzta a Torinóban elhunyt Kossuth Lajos mellszobrát. Operaházunk balett-kara az idén fellép a milánói Scalában is a Bartók-centenárium alkalmából rendezett műsorokban.

KOZMOSZ—1242 jelzésű mesterséges holdat — a kozmikus térség további kutatása céljából — kedden a Szovjetunió területéről felbocsátották. A szputnyik fedélzeti műszerei kifogástalanul működnek.

MEGÁLLÁSRA KÉNYSZERÍTETT kedden az olasz rendőrség a Milánó és Torinó közötti autopályán egy száguldo lopott kocsit. Az autótól egy 10 éves cigányfiú szállt ki, aki előzőleg elszökött otthonról és ellopta a kocsit. A kislífi háromszáz kilométeres út mintegy száznyolcvan kilométeres óránkénti sebességgel vezette a járművet. A rendőrség a gyereket visszajuttatta a szüleihez.

ÚJABB KERESÉST NYÚJTOTTAK BE az olasz hatóságok szerdán a Franciaországban letartóztatott Marco Donnat-Cattin, az „első vonal” elnevezésű terrorszervezet tagja ellen. Korábban már kérték a terrorista kiadatását. Marco Donnat-Cattin, a kereszténydemokrata párt volt főtitkárhelyettesnek a fiatal egyebek között gyilkosságokkal és fegyveres támadásokkal vádolják.

A KAMARAZENE A NEMZETI GALERILABAN című sorozatban 1981. január 31-én, 1 órakor Sebastyén János és a Pécsi Nevelők Háza kamarakórusának hangversenyt rendezik meg. Jegyek kaphatók az RTV Közösségszolgálatánál és a helyszínen.

A STADION-SZÁLLÓ TERVEZŐJE a Középülettervező Vállalat — közli az MTI —, mert néhány nappal ezelőtt, az idegenforgalmi beruházásokról szóló hirdetésében a tervező neve helytelenül szerepelt.

MŰSZIV. Készen áll az első igazdi elektromos légszivattyúval működő mesterséges szív arra, hogy a rászoruló beteg testébe beépítsék. Az Utah egyetem egyik orvosi bizottsága kedden hagyta jóvá egy orvos kutatócsoport eddig végzett sikeres kísérleteit, amelyek során például kétszázötvennégy napig sikerült a műszívvvel életben tartani egy tenest.

KOLÓTÁBOR nyitotta meg kapuit tegnap Pécsen. A délszlávok közismert körtáncáról elnevezett téli táborozás résztvevői a házáknban élő horvátok, szerbek, szlovének, sokácok, bunyerácok népművészetével, táncgyűjteményeivel ismerkednek.

HALIFAX elnevezésű tiszta gyapjú kelméből szabott férfiöltönyök gyártását kezdi meg az első fél évben a Zalaegerszegi Ruhagyártó Kiváló Áruk fóruma emblerát viselő alapanyagból készülő öltönyök a belkereskedelem választékát gazdagítja. A tervek szerint 6000 ilyen öltönyt adnak át a kereskedelemlnek.

A PESTI SZÍNHÁZBAN betegség miatt a februári Protestánsok előadásai elmaradnak. Így február 19-én az Equus kerül színre. A Protestánsokra elővetelben váltott jegyek érvénytelenek, a váltás helyén visszaválthatók. Február 22-én este nincs előadás. A XV. bérlet következő előadását későbbi időpontban közzétjük. Február 23-én ugyancsak Equus előadás lesz. A III. bérlet következő előadását későbbi időpontban közzétjük.

A FINN BARTÓK-EMLEKBIZOTTSÁG kedd este ülést tartott a helsinki Magyar Kulturális és Tudományos Központban. A Bartók-centenárium tiszteletére megalakult emlékbizottság Jakko Numminen oktatásügyi államtitkár elnökletével áttekintette a jubileum alkalmából Finnországban megrendezésre kerülő kulturális eseményeket.

SZLOVÁK NYELVTANFOLYAM kezdődött tegnap a pásztói Lovász József Művelődési Központban. Résztvevői a helyi Béke Termelőszövetkezet tagjai közül kerültek ki. A kezdeményezés célja: még közvetlenebbé tenni azokat a kapcsolatokat, amelyek a közép-szlovákiai Prievidza közös gazdaságával egy évtized leforgása alatt kötődtek.

Csak ingyencnek

A kutyahús kényszerűségből egyelőre lekerült az ingyencek asztaláról Hongkongban, de a kigyók iránti kereslet nagyobb, mint valaha. Hongkongban ez idő tájt ugyanis hitort a vesztség a kutyák között és a kínai konyha élvezői megrohanták az étlapjaikon kigyospecialitásokkal is büszkélkedő éttermeket.

Kínai hagyományok szerint a kutyahús és a kigyóhús felidőben fokozza az ételort, a férfiaknál pedig a szexuális képességeket is. Hongkongban tilos felszolgálni a kutyahúst, de a hatóságok kénytelen-kelletlen szemet hunynak a szabálytalanság felett, ugyanis a kutyahúsforrásztás régi hagyomány a városban.

A vesztség viszont gondokat okoz. Egy kutyafarmer azon kesergott, hogy „nincs kínai, aki beoltott kutyát enne”. A hiány miatt ezen a télen négy millió kigyót importáltak Hongkong, főképpen Kínából és a környező országokból. Megugrott a kigyóhús ára is, kilója most huszonegy amerikai dollár.

A kigyóhús állítólag a reumára is jó.

(X) SZABÁS-VARRÁS tanfolyam indul kezdő és haladó fokon az anyasföldi József Attila Művelődési Központban. Felvilágosítás telefonon: 208-278. Beiratkozás: február 13-ig. (Budapest XIII., József Attila tér 4.)

(X) Elvesztett: „Petőfi MG. Termelőszövetkezet 3961 Vajdacska MNB 275-56 353 122-2 feliratu bélyegzője 1981. január 16-tól érvénytelen.

(X) A VIGSZÍNHÁZ február havi bérleti előadásai — 9-én: Pálos György bérlet, 2. előadás; 10-én: Ajtay Andor bérlet, 2. előadás; 13-án: Varsányi Irén bérlet, 2. előadás; 16-án: Ditrői Mór bérlet, 2. előadás; 19-én: Somló István bérlet, 2. előadás; 24-én: Brody Sándor bérlet, 2. előadás; 25-én: Heljai Jenő bérlet, 2. előadás.

(X) A PESTI SZÍNHÁZ február havi bérleti előadásai — 7-én: VI. bérlet, 2. előadás; 9-én: XVII. bérlet, 2. előadás; 12-én: IV. bérlet, 2. előadás; 24-én: XVI. bérlet, 2. előadás.

TELEFONKÖZPONTOT vásárol a csehszlovák Kovo külkereskedelmi vállalat a Budavoxtól. Még az idén megkezdik a BHG Híradástechnikai Vállalatnál a több mint 7,5 millió rubel értékű tranzit-telefonközpont berendezésének gyártását, majd szállítását; jövőre pedig magyar szakemberek tanácsadásával szerelik fel a központon Csehszlovákiában.

SCHIFF ANDRÁS zongoraművész két újabb nagy sikerű londoni fellépéssel öregbítette jó hírét az angol közönségnél e héten: a Wigmore Hall mesterhangversenyei sorozatában önálló zongoraestet adott Bach műveiből, amit Mozart és Schubert egy-egy szonátájával egészített ki.

VIHARMODELEK. A Föld felett minden másodpercben egyidejűleg mintegy ezernyolcszáz vihar van. Ezt a leningrádi geofizikusok egy csoportja állapította meg több éves megfigyelés után. A megfigyeléseket azért folytatták, hogy a vihartervékenység matematikai modelljeit kidolgozhatják. A mérések azt mutatják, hogy a Földön a legtöbb vihar 19 és 20 óra között van.

PÓTKOCSI KERTI TRAKTORHOZ. A hőmezővásárhelyi Mezőgazdasági Gépgyártó Vállalat a nagyüzemi gazdaságokban használatos eszközök mellett most a kistermelők, a háztáji gazdaságok, hétvégi kertek tulajdonosait is segíti legújabb cikkével, az egytengelyes pótkocsival. A kiskocsit rögzített üléséről kormányozható az ergoncsak egytengelyes vontató géppel. A kocsival legfeljebb háromszázötven kilogrammos rakomány szállítható. A kisgazdaságok által keresett új cikkből növegyret gyárt az idén a HÖDGEP.

A VIGSZÍNHÁZ igazgatósága közli, hogy technikai okok miatt február 14-én a Ház mesterszínház helyett a 88. utca foglya kerül színre. A megváltozott jegyek érvényesek, vagy legkésőbb február 5-ig a váltás helyén visszaválthatók.

PUSKIN-EMLEKMŰVET avatnak kedden Mádridban. A világhírű orosz költő emlékművét a moszkvaiak ajándékozták a spanyol főváros lakóinak. Az ünnepségen részt vettek a spanyol politikai és társadalmi szervezetek képviselői.

A PEST MEGYEI KISHAJÓZÁSI ES JAVITÓ VÁLLALAT közli, hogy a Határ csárda és Szigetmonostor közötti revátkelésen január 27-től a teherforgalom menetrend szerint megindult.

HALÁLOS BALESET. Egerben, a Heves megyei Tanács Építőipari Vállalat Szálloda utcai építkezésének területén rakodás közben egy tehergépkocsin levő acélidomok megcsúsztak és ráestek Hajján Alajos 48 éves kubicus, szomolyai lakosra, aki a helyszínen meghalt.

MEGYEI FAFARAGÓ STÚDIÓ nyitott meg tegnap Nyiregyházán. Bár Vásárosnaményban már egy évtizede dolgozik a beregi faragóműhely, e művészeti ág iránt olyan nagy az érdeklődés, hogy egy újabb alkotóhelyet kellett létrehozni. Az első foglalkozáson több mint harmincan vettek részt, kezdők és a népművészet mesterei egyaránt. A csoport munkáját Galánfal László hajdúszoboszlói népi iparművész irányítja.

ÚJ ROVAR — EGYELŐRE NEVTELENŰL. Manapság már nem gyakori, hogy teljesen új családot képviselő rovarokat fedeznek fel. Ausztráliában azonban mégis találtak egy tucscokhoz hasonló rovarra, amely az egyenes szárnyúak új családjába tartozik. Az elmulit hetvenöt évben ez a rend első ízben gazdagodott új fajttal. A rovar Ausztrália szubtrópusi területein él, egyelőre még névtelenül.

Új emlékmű Volgoográdban

A sztálingrádi csata újabb monumentális emlékműve készült el a Szovjetunióban — az SZKP XXVI. kongresszusa tiszteletére.

A Nagy Honvédó Háború hőseinek tiszteletére, az egykori csatamezőn, a Volga partján felavatandó kompozíció több részből áll. A hatalmas gránittalapozat helyet kap az egykori haditechnika: harckocsik, repülőgépek, ágyúk, katyuskák, a sztálingrádi csata múzeuma és archívuma, az összecsapások során csaknem elpusztult malom romjai és a jelen: Volgoográdi címére a hős várost megillető aranycsillaggal.

Az emlékmű része lesz a csata végső szakaszát, az 1943. január végi helyzetet ábrázoló körkép is. A 120 méter hosszú, 16 méter magas körképet évekig tartó előkészületek, kutatások után festette meg hét festőművész — öten közülük a háború veteránjai.

A sztálingrádi csata emlékművét volgoográdi építésszek egy csoportja készítette el. Vagyim Maszlajev professzornak, a város főépítészenek, a sztálingrádi csata részvevőjének vezetésével.

Korszerű könyvraktárak

Tavaly 2,4 milliárd forint értékű könyvraktárak a Könyvtérképző Vállalat raktáraiból a fővárosi, vidéki, falusi könyvtárakba, és mintegy 5000 könyvtárba, s innen az olvasókhöz, a könyvek iránti érdeklődés az utóbbi években megnövekedett — hangzott el egyebek között a vállalat tegnapi sajtótájékoztatóján.

Az eredményeket, terveket ismertette kifejtették: míg korábban állandó panasz volt, hogy a Budapestben már kapható könyvek csak hónapok között a vidéki, s még később a falusi könyvesboltokba, két és fél hónappal a megjelenés után a könyvtárakba. Napjainkban már együtt, egy időben indulnak utjukra a könyvek a fővárosi, s a legkisebb falusi üzletkebe is. A még egyenletesebb könyvellátást segíti az idén elkészülő két új, korszerű raktár; a 4500 négyzetméter alapterületű törökbalinti, és a 6400 négyzetméter alapterületű budaörsi.

Hajószerecséflenség

A legnagyobb hajószerecséflenség történt Indonézia történetében a Javva-tenger Makasari-szorosában. Mint arról beszámoltunk, robbanás következtében kigyulladt a Tampomas-2 nevű állami személyszállító hajó, amelynek fedélzetén — személyszállítóval együtt — több mint ezreyszáz ember tartózkodott a katasztrófa időpontjában. A megfeszített mentési munkálatok ellenére még mindig ismeretlen ötszázötven személy sorsa — felő, hogy már nem találták meg őket életben. A hullámok között eddig húsz holttestet felezték fel.

A hajó szombaton indult utnak Djakartából. A helyszíni beszámoló szerint a kétezer-négy száz tonnas vízi járművet vasárnap éjszaka borították el a lángok: a tüzet okozó robbanás a feltételezések alapján vagy a motorházban történt, vagy a fedélzetén szállított százhúven személygépkocsi valamelyikében volt. A mentés hétfőn reggel kezdődött meg, de a rendkívül zord időjárású viszonyok miatt nem sok jóval kecsegtettek. Ötönvisszért esők, hét-nyolc méter magas hullámok, negyvenötven kilométeres óránkénti sebességgel örvénylő szelek nehezítették a munkálatokat.

A legújabb jelentések szerint összesen négyszázhatvan ember halt meg, vagy tűnt el az indonézi tengerhajózás eddigi leg súlyosabb katasztrófájában. A kedden elstartolt Tampomas-2 utasai közül a helyszínrre siető hajók hatszázhatvenkettőt kimentettek a viharos tengerből. Csak huszonegy áldozat holttestét találták meg, de bizonyos, hogy az eltűntnek nyilvánított négyszázegyvenhárom életét vesztette.

Hideg idő

Várható időjárás ma estig: eleinte általában kevéssé felhős idő várható, főleg a hajnali és reggeli órákban lesz párás a levegő, helyenként köd képződik. A kezdetben még gyakran erős északi-északkeleti szél fokozatosan mérésködi. A legmagasabb nappali hőmérséklet holnap nulla — mínusz 5 fok között lesz.

Egy hét a világgazdaságban

Zuhan az aranyár

Megpezdült a világgazdaság eseménynaptára: január 28-án kezdte meg tárgyalásait Moszkvában az a brit gazdasági küldöttség, amelynek célja, a több mint egy éve stagnáló gazdasági kapcsolatok fellendítése a két ország között. A londoni kormány által kezdeményezett megbeszélésorozat újabb jele a carteri embargópolitika csődjének. Mindinkább erre a felismerésre jut az új amerikai vezetés is, amely első teljes munkahetén nagy energiával látott hozzá a beigért gazdasági intézkedések végrehajtásához. A hét folyamán számottevően csökkent az arany ára a nemzetközi piacokon.

1980. január 4-én Carter elnök részleges gabonaembargót rendelt el a Szovjetunióval szemben, s az amerikai vállalatoknak megtiltotta a korszerű technikát, technológiát tartalmazó gépek és berendezések szállítását is. Az intézkedések nemcsak az USA-ban, hanem a többi fejlett tőkés országban is az üzleti körök jelentős nemtetszését váltották ki. Noha a volt elnök az elmúlt év utolsó napján újabb egy évre meghosszabbította az embargót, az 1980-as év bőségesen bebizonyította ennek a ma már szokatlan kereskedelempolitikai lépésnek a kudarcát.

A megrepedt embargó

A Szovjetunió az elmaradt amerikai gabonaszállítások döntő részét más forrásokból — például Argentínából — sikerült pótolnia, ellátási zavarok nem keletkeztek, sőt — a jóslatokkal ellentétben — az év folyamán nőtt az állatállomány, a nyugati mezőgazdasági szakértők által „beigért” kényszervágásokra nem került sor. A francia, nyugatnémet, olasz és japán cégek pedig elnyerték azokat a szovjet ipari megrendeléseket, amelyek teljesítésére az amerikai cégek nem vállalkozhattak.

Nyugat-Európa és Japán tehát „megrepesztette” az embargót, mert a józan üzleti érdekek a normális kereskedelmi kapcsolatok fenntartását és fejlesztését diktálják. Statisztikai tanúsága szerint csak a gabonaembargó mintegy 3 milliárd dolláros kárt okozott az amerikai farmereknek, a felesleges gabona tárolása pedig további 5 milliárdos kiadásra kényszerítette a kormányt. Kanada és Ausztrália is mindinkább követeli az embargó feloldását; gabonaszállításai a Szovjetunióba folyamatosan emelkednek, csakhamar elérik az 1979-es szintet. A Reagan-kormány várhatóan még február első felében megvitatja az embargókérdést. Ez idáig Nagy-Britannia volt az USA első számú „fegyvertársa” az embargópolitikában. A szigetországban azonban megtört a jég, az angol üzletemberek sem akarnak kiesni a szovjet piacról.

A héten a világ és elsősorban az amerikai „big business” megkülönböztetett figyelemmel kísérte Reagan elnök és munkatársai első gazdasági intézkedéseit. A megjelöltként meghirdetett négy évre szóló gazdasági programnak ugyan még nem minden elképzelése világos és körvonalazott, annyi azonban már most megállapítható, hogy az új kormány a gazdasági élet fellendítésére, az

infláció — amely jelenleg 13 százalékos — megfékezésére törekszik.

Keményedik a dollár

Az új elnök első gazdasági utasítása a kormánykiadások 300 millió dolláros csökkentésére vonatkozott. Január 28-án feloldották a hazai kitermelésű kőolaj-árellenőrzését. Az USA-ban 1975-ben fagyasztották be a belföldi kőolaj árát azzal a céllal, hogy odahaza lehetőleg kiküszöböljék a világszerte emelkedéseket. Az árstop következtében visszaesett a hazai olajbányászat és -kutatási kedv, ugyanakkor felszokkott az import, nőtt a külkereskedelmi mérleg hiánya. A teljes árfelcsabadítást azt várják, hogy megnövekszik a hazai kitermelés és sikerül további eredményeket elérni az olajbehozatal visszaszorításában. (Tavaly a takarékosági intézkedések és a kedvezőtlen konjunktúráis helyzet következtében 20 százalékkal csökkent az ország olajimportja, jelenleg napi 7 millió barrel „fekete aranyat” hoznak be.) A szabad árak mintegy 10 milliárd dollárral növelik az olajipar bevételeit, s emelkednek majd a benzinárak is.

Tovább tart az arany árának esése. Hétfőn a londoni piacon 25 dollárral esett a jegyzés, s egy uncia arany 528,5 dollárba került. A hét folyamán a csökkenés üteme felgyorsult, csütörtökön az arany árát már a „bűvös” 500 dollár alatt, pontosan 493,5 dolláron jegyezték. (Január 2-án még 567,5 dollárral jegyezték az aranyat, két évvel korábban pedig 225,2 dollárba került egy uncia.) A tavaly január végi 875 dolláros rekordához képest egy esztendő alatt mintegy 380 dollárral csökkent a sárga fém ára. Az idei áresés mindenekelőtt annak tudható be, hogy a kamatlábak (az úgynevezett prime rate) a pénzpiac — elsősorban az USA-ban — igen magasak, 20 százalék körül mozognak. Ennek következtében jövedelmezőbb a tőket — ilyen magas kamat mellett — bankban tartani, vagy kikölcsönözni, mint aranyvásárlásra fordítani, amely természetesen nem is kamatozik. A nemzetközi pénzügy világ nagy figyelemmel kíséri annak az 1,6 millió uncia iráni aranynek a sorsát, amelyet az amerikai központi bank a tüzök kiszabadulása kapcsán felszabadított. Amennyiben Irán az arany egy részét piaca dobja hadi és polgári kiadásai finanszírozására, szakértők szerint az arany árának további esésére lehet számítani. Az áreséssel párhuzamosan a héten folytatódott a dollár erősödése, jelezve, hogy tovább növekszik a nemzetközi pénzügy világ bizalma az amerikai valuta iránt. (Csütörtökön 1 dollár már 2,09 márkával volt egyenlő.)

Gonda György — Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti:		
DEVIZÁK	1980. január 29.	
1 USA DOLLAR az egyes országok pénzmenében		
Bécs	14,781	14,881
Brüsszel	33,50	33,60
Párizs	4,8070	4,8180
Frankfurt	2,0920	2,0940
Milánó	992,00	993,00
Amsterdam	2,2720	2,2735
Tokió		203,80

pe keveset változott ugyan, műszaki tulajdonságai azonban annál többet. A legnagyobb újdonság az úgynevezett *előkamrás motor* alkalmazása, amellyel — változatlan teljesítmény mellett — jóval kevesebb az üzemanyag-fogyasztás.

OPEC-értekezlet Bécsben

A Kőolajexportáló Országok Szervezetének (OPEC) székelyen, Bécsben pénteken megkezdődött a szervezett tagországai pénzügyminisztereinek értekezlete.

Programzárás

Teljes készütségben a könnyűszerkezetes építés — Ígéretes exportcikk lehet

Pénteken, a Fém munkás Vállalat székházában, sajtótájékoztatót tartott az EVM. A téma: a könnyűszerkezetes építési mód, amelynek tízéves fejlesztési programja december 31-én fejeződött be.

nál drágábban dolgoztak, a mi — Csupán a program tizesztendős — a nálunk még mindig újdonságként említett építési mód valójában évszázadosnál nagyobb múltira tekinthet vissza. Meglehet, merész társításnak tűnik párhuzamot vonni a múlt század derekán, London közelében épült *Kristály-palota*, az 1899-es párizsi világiállításra készült, s azóta a francia főváros jelképévé nőtt *Eiffel-torony*, a tuzséri *almatároló*, továbbá a Magyar Hő- és Darugár anyalföldi *toronacsarnoka* között — a négy különböző korú és funkciójú építmény mégis rokonítható. A két külföldi világ első, üveg- és vasból — tehát voltaképpen *könnyűszerkezetekből* — összerakott épületei közül való; a szabócsai tároló a hatvanas évek végétől itthon is teret hódító könnyűszerkezetes építési mód hazai előhírnökeinek egyike, a Váci úti tornacsarnok pedig az immár befejezett program életképességének tetszetős bizonyítéka.

Megfizették a tanulópenzt

Hogy miért indokolt az építési mód életképességét már előjáróban hangsúlyozni, az a későbbiekben — az elmúlt tíz év fiaskókat-vargabefűket sem nélkülöző krónikájából — kitűnik. Ha a hírlapíró korábbi tudósításaiban tallóz, mondandójukat kommentáló cikkeket idézhet: „Csak a szerkezet könnyű...”, „Fizetjük a tanulópenzt”. Ennek az eljárásnak is voltak-vannak megállítói, rajtuk is múlt, hogy a könnyűszerkezetes építést a kormány központi fejlesztési programja emelte, s immár adott az a gyártóbázis, amely az átmeneti megtorpanások ellenére is — létrejött.

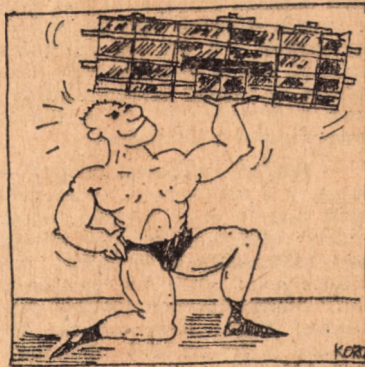
De tartunk sort! A szakemberek a hatvanas évek második felében, akkortájt kezdték bizonygatni a módszer előnyeit, mikor is az építési feladatok hatványozódtak, a kivitelezéshez szükséges munkaerő pedig — úgy vélték — fogytán volt. Az első házigyárak már ontották a lakáspaneleket, érzékelhető volt, milyen *léptékváltásra képes az iparosítás*. Szükség volt egy hasonló eljárásra, amelynek segítségével ipari és mezőgazdasági csarnokok, az új lakóegységeket kiegészítő kommunális és közösségi építmények emelhetők. A könnyűszerkezetes építési mód külföldön a második világháború — a gyors építkezést igénylő hadigazdálkodás — idején terjedt el, majd a békeévekben, nyugodtabb körülmények között virágzott fel. *Előnyei közé* sorolták, hogy ki-zelesíti az építés hátszágát: üvegből, alumínium- és acélszerkezetekből, fából, műanyagokból és más — súlyukat tekintve is könnyű — elemekből szerelhetők az épületek. Az sem megvetendő szempont, hogy a módszer *rendkívül nagy precizitást* követel — jelesül azt remélték, hogy épp-úgy hatással lehet az ipar egészére, mint jó néhány fejlett országban az autógyártás.

A komplex könnyűszerkezetes program indítását 1970-ben hirdették meg, s a negyedik ötéves tervben már hozzákezdtek a végrehajtásához. A gazdaságot akkoriban pezsgés jellemezte, sokan a vállalkozó kedvnek sem voltak híján — ez magyarázza, hogy hónapok alatt a legkülönbözőbb elképzelésekről hallhattunk tudósíthatunk. Am rövidesen kiderült, hogy a lelkesedés túl nagy volt. Olyan vállalkozók — köztük szövetkezetek — is megkezdtek a könnyűszerkezetes épületek gyártását és szerelését, amelyek *csupán kisüzemi termelésre* voltak alkalmasak. Márpedig ez is mint minden iparosított eljárás, csak a nagy sorozatban *kifizető*. Az alkalmi vállalkozók, az

esetek többségében az *indokoltság* sem volt kifogástalan — helyell-közell *lejáratták* ezt az építési módot. Nyilvánvaló lett, hogy technikai adottságaik miatt a nagyüzemi gyártást feltételező programnak nem lehetnek részei.

A Minisztertanács napirendjén

A Minisztertanács többször napirendre tűzte a könnyűszerkezetek kérdését, majd alapos elemzések után úgy döntött, hogy *építőipari termelési rendszerek kialakítását szorgalmazza*. Egy-

szersmind, a gyorsabb elterjesztés érdekében, külföldi licenck vásárlását is lehetővé tette, dollármilliókat irányozva elő a gyártóberendezések és a prototípus-épületek importjára. Hadd ne utaljunk vissza *feltételezett*, majd *kifizetett* összegekre, *tervezett*, majd éves bontásokban *négyzetméterekben meghatározható* gyártókapacitások létrejöttére. A lényeg: a szakemberek a kezdetben lelkesedők igyekezetét is méltányolták, s a helyi kezdeményezések közül felkutatott azokat, amelyek csekély módosítással beilleszkedhettek a központi programba. S megkezdődött a külföldi licenck honosítása, majd azok alapján a gyártás is. Az angol CLASP-rendszer főleg *oktatási* épületek számára, a CONDER-rendszer *ipari csarnokok* előállítására alkalmas, a francia FILLOD-rendszer elemiből pedig *összeszereléses közösségi épületek* is készülhetnek. Magyar építési rendszerek is kialakultak, így a FEM-TIP, a KIP-SZER, az AGROPANEL, a Bácska.

A Minisztertanács határozata szerint a fejlesztési programot 1980. december 31-ig kellett befejezni. A végrehajtásból nemcsak az építőipar vállalatai vettek ki részüket, más ágazatok is felsorakoztak a komplex könnyűszerkezetes építés mögé. Az együttműködés eredményeként adott az a gyártókapacitás, amely *évente 1,4 millió négyzetméter épület összeszerelését* teszi lehetővé. Az elképzeléseknek megfelelően különféle csarnokok, gyermekintézmények, áruházak, sőt irodaépületek is készülnek. A magyar könnyűszerkezetek *jó exportcikknek ígérkeznek* — a határokon túl is megjelentek. Hadd utaljunk ismét nagy előnyükre: könnyűek, következtetésképp gazdaságosan szállíthatók (a könnyűszerkezetes épületek súlya a hagyományosoknak hozzávetőleg az *egyötöde*).

Előjáróban *vargabefűkről* szölvünk, utaljunk hát a gondokra is, amelyek korántsem másodlagosak. A könnyűszerkezetes építés egyelőre — *drága*. Még akkor is, ha az építmény értéke nagyobb a hagyományos anyagokból emelt társainál. Akkor is, ha a rendkívül gyors kivitelezés — *figyelembe véve az időtényezőt* — előnyös a beruházónak. A módszer, bár életképességét bebizonyította, még ma is *általános elfogadtatásáért küzd*.

Tavaly ősszel *dr. Szabó János*, az Építészeti és Városfejlesztési Minisztérium államtitkára, lapunknak nyilatkozva utalt a könnyűszerkezetes építéssel kapcsolatos gondokra, az építetők — *ellenérzéseire*. „Ha az építők kis társadalmi sem képes befogadni az új technológiát — *mondta* —, ez azt jelenti, hogy nem készül fel rá, nincs tisztában azzal, hogy egy magas értékű technológiánál a munkát *alapvetően másként* kell szervezni, mint a korábbi módszerekkel. Itt már a gyártásnak, a szállításnak, az összeszerelésnek nagyon magas szintű *összhangja kell* ahhoz, hogy megengedhető korlátok között maradjanak az elkerülhetetlen veszteségek... Nem csekély *hibákat* követtek el, de ma már sokuk ráeszmélt arra, hogy a könnyűszerkezet *nem szükségképp ráfizetéses*.”

A felkészülés, a fejlesztés időszaka befejeződött — a jelenlegi program immár maga az *építés*. A hatodik ötéves terv jó néhány alkalmat kínál a bizonyításra.

A program befejezése alkalomból pénteken az EVM — a fontosabb részvevő vállalatok vezetőinek jelenlétében — sajtótájékoztatót tartott a Fém munkás Vállalat székházában. *Dr. Burger Béla*, a minisztérium építésiparisztási osztályának vezetője ismertette a már elért eredményeket. Egyebek között utalt arra, hogy a könnyűszerkezetes építési mód nélkül jó néhány nagy fontosságú beruházás *nem készült volna el*. Részben könnyűszerkezetes elemekből szerelték össze *Diósgyőrött a Lenin Kohászati Művek* új gyártócsarnokát, a *Paksi Atomerőmű* acélszerkezetét, s a demográfiai robbanás miatt szükséges ideiglenes oktatási létesítményeket. Lényegesnek tartotta, hogy az elmúlt tíz év során az építőipar technológiai színvonala *e program hatására* is jelentősen emelkedett: sokszor már nem is centiméterekben, hanem *milliméterekben* gondolkodnak.

Ésszerű gazdálkodással

Ami az árakat illeti, úgy véli, *ésszerű gazdálkodással* e módszer a *hagyományos eljárásoknak vetélytársává válhat* — s erre már példa is van. Beigazolódtott: ha egy csarnok 24 méternél szélesebb, akkor *már ma is olcsóbb* könnyűszerkezetből elkészíteni. De arra is mód van — ezt tette a Fejér megyei Alba Regia Állami Építőipari Vállalat —, hogy a szerkezeti *anyagok drágulását* ne tükröztesse az elemek árán. Vagyis — *nem emeltek* árát.

Az erények között érdemel említést, hogy például egy CLASP-rendszerű iskola elemének gyártásakor, majd a helyszíni szereléskor *hét százalékos energia takarítható meg*. Megtakarításhoz vezet a kedvező fűtési energia-igény is. S hogy a régi mondás is igaz, miszerint *gyakorlat teszi a mestert*: az elemek gyártásakor — az 1970-es „0-szeriához” képest — a termelési költség *öt-hatszorosára* nőtt. Amíg a könnyűszerkezetes programot megelőzően egy tonna acélvázszerkezet gyártása 120—180 munkaórát kíván, ma — a korszerű gyártósoron — mindehhez csupán 20—40 órára van szükség. Aligha kétséges: *előbb-utóbb* ez is a *kedvezőbb árképzéshez* vezet. S időközben az építések átfutási ideje is a korábbiak felére-egy-harmadára csökkent.

S az egész programot gazdaságosabbá teszi a *fokozódó export*: Irakban iskolát, Uszty-Ilimszkenben a cellulóz-kombinát acélszerkezetét készítették a Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Lengyelországba hűtőházakat, *mezőgazdasági épületeket* szállítottak. Ily módon válhat lehetővé a nagyszériájú termelés és a gyártóberendezések *maximális kihasználása*.

FÖLDES TAMÁS

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Keves a bor az NSZK-ban

A tavalyi hosszan tartó esőzések miatt csaknem *felére csökkent* a bormérés az NSZK-ban: 4,6 millió hektoliter volt, s 43 százalékkal maradt el az 1979. évtől. Az elmúlt évben nemcsak a must volt kevesebb, de *cukortartalma is alacsonyabb volt*.

Új típusú Volga

Befejezéshez közelednek az új típusú szovjet Volga gépkocsi, a GAZ-3102 típusszámú autó próbázemei. Az új Volga külső ké-

Kétlépcsős riport

Az aszódi fordulat

Mozgalmas időkét élünk mostanában. Aszódra hoztam rá jó példát, hogy olykor gyorsan tisztázódhatnak a távlatok. Tegnap még a bizonytalankodás, aztán már holnapra világosodik a horizont, ha van, aki fáradozik érte...

Jó hónapja jártam először a nagyközségben, amikor is hosszan elbeszélgettem a tanács két vezetőjével, Bagyin József elnökkel — aki mérnöki munkájával szakított, s került a választáskor a tanács élére — és Barna János vb-titkárral, aki ugyancsak új ember itt. Egy éve sincs még, a járás egy másik községében vb-titkárkodott.

— Elég nehéz terepre kerülünk — foglalta össze az elnök az eddigi tapasztalatokat. — Ez a község volt járási székhely, s voltak az utóbbiaknál lendületesebb fejlődési korszakai is. Emellett közel a főváros, Gödöllő, Hatvan. Az itteniek ezekhez a városokhoz viszonyítanak gyakorta. Vagyis: az igények olykor túlzottak. Ami pedig ennél is nagyobb baj, hogy tényleg van néhány olyan gondunk, amire egyelőre nem látjuk, de hamarosan meg kell találnunk a megoldást.

— Mi ezek közül a legégetőbb?

— A lakásépítkezés — választott nyomban a vb-titkár. Majd elmagyarázta a következőket.

Válaszra várva

Valamikor, az 50-es évek elején épült fel a szomszédos Ikladon — ma társközségük, akárcsak Domony — az Ipari Műszergyár. Tulajdonképpen ez az üzem indította el Aszódon — a fűtmeneti nagyközségben — a városias, tömbös lakásépítkezéseket, mindjárt a kezdet kezdetén. Elég az hozzá, hogy a községben ma 440 lakótelepi lakást — számlálnak. Amellett, hogy néhány másféle lakástípusból is épült — pedagógusoknak, orvosoknak stb. — több mint 60 otthon. Tehát jó félezer lakás a 6500 lelkes községben, nem is beszélve a magánépítkezésekről.

— Mi lehet itt a baj?

Először is az — így a magyarázat — hogy az utóbbi években a helyi lakásépítkezéseket nem segítheti az Ipari Műszergyár. Egy rendelkezés szerint Aszód abba a települési kategóriába tartozik, ahol nem épülhetnek vállalati támogatással OTP-munkáslakások. Az iklandi gyár Gödöllő és Hatvanban kap úgynevezett bérleti-jelölési jogot, hogy rászoruló dolgozóit lakáshoz segítse. Másodszor az is baj, hogy a községben már családiházak építkezésre alkalmas, vagyis közművesített telek sincs. Így aztán mintegy 130 lakásigénylő, illetve építkezni szándékozó szerepel a tanács listán, ám a kilátások nagyon bizonytalanok.

— Persze, tettünk mi lépéseket — mondja az elnök. — A nyáron, a műszergyár vezérigazgatójával közösen, levélben kértük a megyei tanács elnökét, hogy járjon el érdekünkben az említett tilalom feloldása ügyében. Várjuk a választ. Ugyanakkor új házhelyek, telkek kialakításával is próbálkozunk.

Nyitott kapuk voltak

Végül annyiban maradtunk akkor — első beszélgetésünkön —, hogy ha alakul valami, később majd visszatérünk az építkezések dolgára. Ám alig telt el néhány hét értesítettek: ha érdekel még az építkezési ügy, mehetnek, mert nincs akadály a többé a kedvezményes — 20 százalékos vállalati támogatással történő OTP-munkáslakás-építéseknek.

— Azt hiszem, mi már nyitott kapukat döngöttünk a megyénél — magyarázza az elnök. — Or-

szágos intézkedés szüntette meg azt a települési kategorizálást, amely a hozzánk hasonló kisebb településeket kizárta a szóban forgó munkáslakások építésének lehetőségéből. Úgy látszik, máris érvényesül az az egészséges elképzelés, hogy kiegyensúlyozottabbak legyenek a települések közötti fejlesztési arányok. Ennek bizonyára nemcsak mi örülünk.

— Hány lakás/építésére nyílt lehetőség?

— Egyelőre 25 lakást építünk, de ezt minél előbb. A gyár szükség szerint azonnal biztosítja a támogatási összeget. Valójában nem azt kell itt nézni, hogy most hány lakás épül — jegyzi meg a vb-titkár. — Fontosabbak a távlatok, hogy idők során mennyi épülhet. Most már ugyanis a telek-lehetőségeink is tisztázottak.

Ezzel feláll és a falon függő térképen mutatja a helyzetet. Magyarázza, hogy hol épül jelenleg az új iskola, amelynek 12 tantermes oktatási szárnya még az idén elkészül. (Később lesz hozzá tornacsarnok is!) Itt, az építkezés mögött, jökorá — mintegy 25 hektárnyi — szabad terület húzódik, ami a térség volt, de a tanács megszerezte a községnek.

— Kitűnő építkezési terület — hangzik a magyarázat. — Jól látszik, hogy a fűt mentén eddig máris túlságosan elnyúló község így szélességében terjedhet. Elsősorban a lakótelepi rendszerű OTP-munkáslakások további építésével. Ugyanakkor családi házaknak is jut itt telek, mondhatjuk, igények szerint. Csak mindehhez előbb közművesítenünk kell. És ez éppen elég nagy feladat, a jelenleg számításba vehető erőinket tekintve, öt évre is.

— Mindenesetre most már tisztán látunk — mondja az elnök megnyugvással. — Tudjuk, hogy mit tehetünk, és azt is, hogy mit kell tennünk. Látjuk, hogy a község épülhet tovább és ez a lényeg. Megpróbálunk mindent, hogy a lehetőségeink szerint gyorsítsuk az építkezéseket. Közben pedig végezzük a többi dolgot. Mert van itt más is. Próbáljuk a kereskedelmi ellátást javítani, a szolgáltatásokat fejleszteni. Legyen meg a jó oka, ha valaki itt akar élni, itt akar meglepedni.

Az üzem is számol

Marad még egy kérdés, hogy Ikladon, az Ipari Műszergyárban mit szólnak a most megnyílt lakásépítési lehetőséghez. Mondják ugyan a tanácsiak, hogy jó kapcsolatban vannak az üzemmel — a lakások ügyében is együtt léptek — mégis jobbnak látom, ha őket kérdezem meg. A gyárban Lőrincz László üzemgazdasági főosztályvezetővel beszéltem.

— Képzelve csak el — magyarázza —, hogy több mint 3000 dolgozónk közül csak mintegy 15–20 százalék a helyi lakos. Úgy értem: aszódi vagy iklandi. A többség négy megye 46 községéből, városából jár be dolgozni. Évi 17–18 milliót költünk az emberek utaztatására! Kell-e ezek után mondanom, hogy mit jelent nekünk, ha helyben épülhetnek munkáslakások?

— Gödöllő és Hatvan itt van közel, ahol az utóbbi időben bérleti-jelölési jogot kaptak!

— Számunkra ez sosem volt jó megoldás. Legjobb dolgozónk, akik a városban kaptak lakást, gyakran megváltak tőlünk. Ahogy teheték a városban helyezkedtek el. Nekünk mindenképp az az érdekünk, hogy helyben telepedjenek meg, s ehhez minden lehetséges támogatást megadunk.

— Ez a 25 lakás végül is mit segít?

— Nagyon sokat! — mondja meggyőződéssel a főosztályvezető. — Reméljük, hogy olyan építési program kezdődik vele, amit most már következetesen folytatni tudunk.

D. Kiss János

Utazás a statisztika göröngyös útjain

Hétköznapi számháborúink

Az állampolgár — hivatalos dolga végeztével — becsukja, vagy éppen becsapja maga mögött a tanácsháza ajtaját; s ha a határozatot kézhez kapja, akkor sem viselkedik másképp: megnyugodva félre teszi az értesítést, vagy nekilát, hogy megfogalmazza a felelősséget, postára adja az adót, szóval igyekszik mielőbb megszabadulni hivatalos tennivalóinak gondjától.

A tanácsházán azonban — mielőtt irattárba sülyesztenék az elintéztet ügyek aktáit — még van velük tennivaló. Az ügyintézőktől ugyanis időről időre jelentéseket, adatokat, statisztikai kimutatásokat, beszámolókat várnak a felettes szervek, többek között arról, hogy hány ügyet s milyen módon intéztek el? Ahhoz, hogy ezeket időben, s ami még fontosabb, a valóságnak megfelelően készíthessék el, nélkülözhetetlen egy áttekinthető nyilvántartási rendszer. Amihez olykor elegendő lehet egy vonalozott, rubrikákra osztott, keményfedelű füzet, máskor megteszi az előre nyomtatott kartonlap, sokhelyütt pedig már a legkorszerűbbnek kikiáltott eljárást, a peremlyuk-kártyás nyilvántartási rendszert is sikerrel alkalmazzák.

Nem felesleges

Idejük jó részét „zárt ajtó” mögött töltik az ügyintézők, ilyenkor a tanácsház kapuja — legalábbis eivben — csukva marad az ügyfelek előtt. Ezek az órák gyakran éppen az elintéztet ügyiratok feldolgozásával, a statisztikák készítésével telnek. Hozzáteszük: mindez nem felesleges munka, s nem is vehető félvállról, hiszen a főhatóságok, az irányító szervek a legfontosabb célkitűzésük helyi megvalósításáról szeretnék mindenkor pontos, hiteles képet kapni.

Törökbálinton, a nagyközségi tanács vb-titkárának, Leiszt Józsefnek a szobájában beszélgettünk Eichhammer Józsefné igazgatósi csoportvezetővel és Reimanné Dabóczy Sára adóügyi csoportvezetővel. Leltárkészítéssel kezdjük a beszélgetést: sorra vesszük az ismétlődő meg az azonnali határidőre kért jelentéseket, statisztikai kimutatásokat.

— Tisztában vagyunk vele, hogy ez mennyire fontos munka — mondja az igazgatósi csoportvezető — s ma már előre tudjuk azt is, hogy mikor, milyen adato-

kat várnak tőlünk! Két-három esztendővel ezelőtt ugyanis még gyakran kellett félbehagynunk a napi munkát egy-egy azonnali helyzetjelentés, vagy adatkérő telefonhívás miatt. Megnyugtatók azok a jogszabályok, amelyek pontosan előírják, hogy időközönként miről kell számot adnunk.

Többé-kevésbé a nyilvántartásaink is összhangban vannak az adatkérők igényeivel.

— Milyen rendszeres kimutatásokat készítenek?

— Valamennyit nem sorolom fel, a szabálysértési eljárásokkal kapcsolatos összesítésről azonban képes szólnék. Számunkra ugyanis ennek a meglehetősen sok adatot tartalmazó, több oldalas táblázatnak a kitöltése okozza a legtöbb gondot. Részletes nyilvántartás készítése ugyanis — ami megkönnyítené a jelentés összeállítását — rendkívül időigényes, aprólékos munka lenne; így marad az a módszer, hogy az iktatókönyv alapján kikeressük a folyó év végéig lezárt szabálysértési ügyeket, fellapozzuk az ügyiratokat és kipipáljuk belőlük a kért adatokat. S hogy kedvezőtlen események: viszonylag egyszerű elkészíteni például a helyi kisiparosokról — különféle bontásban — készülő összesítéseket, ehhez ugyanis minden szükséges adat — nyomtatott kartonlapon! — a rendelkezésünkre áll.

Mennyi idő kell hozzá?

— Mennyi időt igényel a jelentéskészítés, a statisztikák összeállítása?

— Ez változó; olykor napokig mást sem csinálunk. Gyakran viszont rendkívül rövid a leadásukra kiszabott határidő! Mint emli-

tettem, többnyire nem ér váratlanul bennünket a járási hivatal vagy a megye körlevele, hiszen a legtöbb kimutatás, vagy statisztikai összeállítás évek óta ismétlődik. Mégsem dolgozhatunk előre, meg kell várnunk tőlük a „hivatalos” adatkérő lapot. Ez pedig gyakorta változik; ugyanis hol több, hol kevesebb, hol pedig újabb adatokra kíváncsiak.

— Mi lehet ennek az oka?

— Mi legfeljebb csak találgathatunk... — szól közbe a vb-titkár. — Bizonyára sok időt vesz igénybe a járási hivatalnál — vagy a megyénél —, amíg az illetékes osztályvezető által kiadott körlevelet legépelik, sokszorosítják, iktatják, postázzák. Csak mikor csúszunk a határidővel és rákérdezőknek, akkor derül ki; márők is kétések... S az eredmény — hangsúlyozom: nem minden esetben — kapkodás, összecsapott munka...

— Előfordul olykor, hogy telefonon kérnek adatokat?

— Ez ma már ritkaság. Talán a gyakori „melléhallás” volt az oka, hogy a jelentéseket többnyire papíron kérik — de így legalább nyoma marad mindennek.

Tovább kérdezzük

— Milyen tapasztalatokról tud beszámolni az adóügyi igazgató?

— Ágazatunkban szigorú a fegyelem, mint mindenütt, ahol a pénz a tét — feleli az adóügyi csoportvezető —, s ez a statisztikai adatszolgáltatások megszervezésére is igaz. Ezért inkább egy bosszantó ellentmondásról szólnék. Nekünk, valamint az igazgatói és műszaki csoportnak egyaránt rendszeres jelentést kell adnunk az állampolgárok lakás-, telek- és üdülőtulajdonáról. Am a három csoport, három különböző nyilvántartást vezet, s ezek az adatok gyakran nem egyeznek! Lehet, hogy a mi adatnyilvántartásaink sem tökéletesek, azt viszont egyikünk sem érti, hogy az adatokat kerő három főhatóság vajon miért nem egyeztetni egymással adatszolgáltatási igényét?

Beszélgetés közben többször is eszembe jutott: vajon mennyit tud a járási hivatal, a megye, a főhatóság a jelentéskészítéssel kapcsolatos helyi gondokról, vélt vagy valós ellentmondásokról? Írásunkat ezért nem tekintjük befejezettnek: a nagyközségi apparátus által megfogalmazott gondokkal bekopogtatunk a járási hivatalhoz.

Révai Valéria

Kormánybizottságok, egészségügy

AZ ÁLLAMIGAZGATÁS KÖZPONTI irányítása számos bizottság közreműködésével történik, melynek jellege és tevékenységi köre meglehetősen eltér egymástól és létrejöttük is különböző társadalmi igényekre, illetve az államvezetés részéről meghatározott célokra vezethető vissza. Dr. Mónus Lajos „A kormánybizottságok kialakulása és fejlődése” című tanulmányában mélyreható betekintést nyújt ebbe a ritkán tárgyalt, s ezért kevésbé ismert, ugyanakkor igen fontos témakörbe. A szóban levő bizottságokat a gyakorlati tapasztalatok alapján lényegében három kategóriába lehet sorolni. Kormánybizottságoknak általában azokat a testületeket tekintjük, amelyek a Minisztertanács átruházott hatáskörében járnak el, és határozataikat a miniszterek, az országos hatáskörű szervek vezetői, a hatóságok és egyéb szervek kötelesek végrehajtani. Főleg ez a jogosítvány különbözteti meg őket a többi bizottságtól. A tárcaközi bizottságok általában irányító, összehangoló, ellenőrző, illetőleg tanácsadó-véleményező hatáskört gyakorolnak, s egyhangúan hozott határozataik a bizottságban résztvevő szervek számára kötelezőek. Miniszteri bizottságot — értelem-

szerűen — miniszter hozhat létre, melynek hatásköre lényegében ugyancsak tanácsadó-véleményező jellegű, de az alapító szervek másféle jellegű tevékenységgel is megbízhatja. A szerző elsősorban a kormánybizottságok helyével és szerepével fog-

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS XXXI. ÉVF. I. SZÁM

lalkozik, nem felejtkezve meg arról sem, hogy a Minisztertanács 1980. nyáron újraszabályozta két kormánybizottság feladat- és hatáskörét, egyet pedig megszüntetett.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKIGAZGATÁSI apparátus szakellátottságával kapcsolatosan 1974-ben végeztek teljes körű felmérést, az elmúlt évben pedig arra irányultak a vizsgálatok, hogy a különböző szintű tanácsok igazgatási területein dolgozó orvosok szakmai és politikai felkészültsége hogyan alakult hat év alatt. A felmérés részvevői a kérdőíves módszerrel gyűjtött információkon túl konzultációkat is folytattak e témakörrel hat

megyében és a fővárosban tanácsai tisztségviselőkkel, az apparátusban tevékenykedő orvosokkal. Dr. Kormos László „A tanácsai egészségügyi szakigazgatási szervek orvosellátottsága” című írásában az így szerzett tényekből vonja le következtetéseit, egyebek között a betöltött orvosi munkahelyekre, az egészségügyi osztályon dolgozó orvosok a tanácsoknál eltöltött idejükre, megosztására, s végül bérük alakulására vonatkozóan. Intő példaként itt most csak két adatot említünk: a tavaly nyilvántartott orvosi munkahelyek csaknem 18 százaléka betöltetlen volt!

A KORSZERŰSÍTÉS a fővárosi tanácsai szerveknél is állandóan napirenden lévő, folyamatos feladat, ami hosszabb-rövidebb időszakra szóló tervek alapján történik — húzza alá dr. Asztalos Klára „A budapesti kerületi tanácsok főbb korszerűsítési eredményei és a további feladatok” című cikkében. A kerületek korszerűsítési, egyszerűsítési törekvéseit két alapvető körülmény határozza meg: az egyik az évről évre növekvő ügyirat- és ügyfélforgalom, a másik pedig az a tény, hogy bár a főváros 22 kerületre tagolódik, mégis egységes település, ezért a bevált új módszerek bevezetése sehol nem késlekedhet sokáig.

N. G.